Milliyet yeni yıl eki 2

82

YILIN OLAYLARI

30.12.1982

Milliyet İÇTE VE DIŞTA "YILIN ADAMI" İLE "YILIN OLAYI"NI SEÇTİ

İÇTE YILIN ADAMI

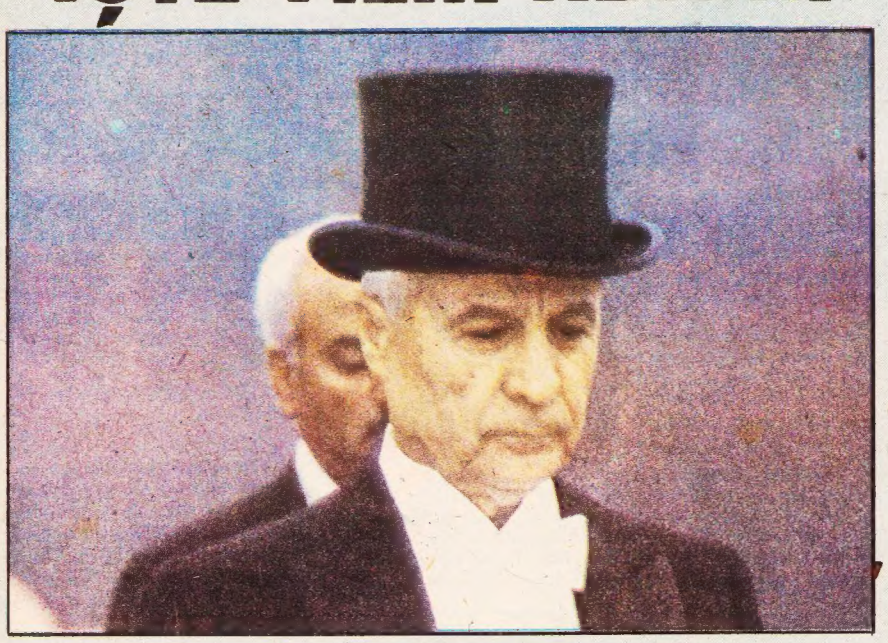

Çoğulcu demokrasi yolundaki gelişmelerin güvencesi ve 7. Cumhurbaşkanı

KENAN EVREN

7 Kasım 1982 günü, yeni Anayasa'nın kabulüyle birlikte, Orgeneral **Kenan Evren**'in ülkemizin yedinci cumhurbaşkanlığına seçildiği gün... Ve bu seçim, olağan bir cumhurbaşkanı seçiminin boyutlarını çok aşan bir anlam taşıyor.

Orgeneral **Kenan Evren**, iki yıl önce ülkeyi bir iç savaşın eşiğinden kurtarmış olan Silahlı Kuvvetler müdahalesinin başıydı. Bu müdahale, yurtta herkesin kabul ettiği kaçınılmazlığına rağmen, belirli dış çevrelerde olumsuz ön yargılara yol açmıştı.

Bunlardan, Türkiye'ye karşı dostluk duyguları beslemedikleri zaten belli olanlara, diyecek bir şey olamazdı. Ama dost bilinenlerde de, bütün askerî yönetimleri **"kalıcı birer diktatörlük"** klişesi altında görme alışkanlığı vardı. Bu alışkanlığın etkisiyle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin demokratik geleneğini hatırlamıyorlar, ülkenin koşulları içinde alınan belirli ve bazıları da geçici önlemleri başka türlü yorumluyorlardı.

Orgeneral **Evren**'in başkanı bulunduğu Millî Güvenlik Konseyi, iki yıllık süre içinde bir yandan, ülkeyi yıllarca kan gölüne çevirmiş olan terör kaynaklarını kurutup, can güvenliğini, huzuru ve güveni sağlarken, bir yandan da bütün bu olumsuz ön yargıların yanlışlığını kanıtladı.

12 Eylül 1980 gününün üzerinden daha bir yıl geçmeden Kurucu Meclis'in açılış zamanının ilan edilmesi. Bunun belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmesi. Anayasa tasarısının hazırlanması. Halkoyuna sunulması. Bu Anayasa'ya göre seçim ve partiler kanunlarının hazırlanmaya başlanması. Seçim tarihinin gayriresmî olarak da olsa belli hale gelmesi. Bütün bunlar daha önceden açıklanan takvime uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Türk kamuoyunda da eleştirilen çeşitli yönlerine rağmen Anayasa tasarısına, yerli-yabancı tarafsız gözlemcilerin de izlediği oylamada verilen yüzde 92 oranındaki **"Evet"** oyu, bir bakıma, **Evren**'in kişiliğine duyulan büyük güveni gösteriyordu. Nitekim o da, Anayasa'nın uygulanmasıyla, kendisine duyulan güveni daha önceden özdeşleştirmiş, **"Anayasa'nın kefili benim"** demişti.

Kullanılan oylarda, zaten oylama biçiminin de doğal sonucu olan bu özdeş görüntünün payı olduğu şüphesizdir.

İki yıl gibi kısa bir zaman içindeki tutum ve davranışları ve aldığı sonuçlarla, bir toplumu bu kadar etkilemiş bir devlet adamına, yirminci yüzyılın ikinci yarısında az rastlanmıştır. Milliyet'in onu **"yılın adamı"** seçmesinin gerekçesi de, ülkemizde özellikle 1982 yılındaki gelişmeler göz önünde tutulursa, daha iyi anlaşılacaktır.

Milliyet'in dileği, çoğulcu demokrasi yolundaki bu gelişmelerin 1983 yılında da, belirlenen programa uygun olarak devam etmesidir.

DIŞTA YILIN ADAMI

Örümcek ağına dönen soruşturmanın kahramanı ve barışsever bir din adamı

PAPA PAUL

ROMA'nın Sen Piyer Meydanı'nda terörist Mehmet Ali Ağca tarafından sıkılan kurşunların yankıları yıl boyunca sürdü ve daha da sürecek.

Bu olayın saldırganı Ağca ise, saldırılanı da **Papa II. John Paul** idi... Ve Papa bu yıl da olayların içine giren, daha doğrusu olayların içinden çıkmayan, kişi oldu. Bir yandan polisiye bir olayın kahramanı, öte yandan Hıristiyan dünyasında birleştirme yanlısı eylemleri ve dünya barışından yana tutumu nedeniyle her gün kendisinden söz edilen kişi niteliğini kazandı.

Papa'ya Sen Piyer Meydanı'nda yapılan suikast girişiminden sonra olay o hale geldi ki, bir ucu mafyaya öteki ucu siyasal örgütlere kadar dayandı. Hatta İtalya ile Bulgaristan arasında diplomatik bir olay halini bile aldı.

Papa'nın suikastlardan yana oldukça şanssız bir durumu da var. 1982 yılında İspanya'ya yaptığı gezi sırasında Fatima Tapınağı'nda da bir suikast girişimine uğradı. Ancak bu kez yara almadan kurtuldu.

Ağca dosyası kapanmadan Papa siyasi görüşleri ile de dikkatleri topladı. Polonya olaylarında ortaya koydukları, **"benim ülkem"** diye nitelediği Polonya'da halkın huzur içinde yaşaması için söyledikleri ve yaptıkları Polonya yönetimine heyecanlı günler yaşattı.

Ama Papa'nın dünya siyasetinde daha etkili bir rol oynama istemi de vardı. Bu nedenle siyasi olayların hemen ardından kınamalarda bulunması bir din adamı kadar bir **"uluslararası siyaset sahnesinde"** rol alan bir aktör özelliği kazandırdı kendisine.

Ya insancıl açıdan dinsel olaylara bakışı? O da 1982 yılında Papa'ya ayrı bir özellik verdi.

Yüzyıllardan beri Katoliklerle, Ortodokslar arasında süren anlaşmazlığa çözüm bulmak istemesi, hatta bu konuda Türkiye'ye geldiği zaman Fener Patrikhanesi ileri gelenleri ile görüşmesi iki kilise arasındaki görüş ayrılıklarına bir çözüm bulma çabasını noktalıyordu.

Barışsever bir din adamı olarak Papa, Protestanlarla, Katolikler arasındaki çatışmalara da görüşleri arasında yer verdi. Katolik-Protestan çatışmasının doruğu olarak bilinen ve uzun süreden beri kanın gövdeyi götürdüğü İrlanda'ya giderek iki mezhebi **"barıştırma"** yoluna girmesi de yılın adamı kimliğine yaklaştırdı Papa II. John Paul'ü. Üstelik yaptığı konuşmalarda kan dökücü Protestan-Katolik çatışmasından halkı korumak istemesi de kendi uğradığı saldırılara karşın hâlâ barış yanlısı olduğunu kanıtlıyordu.

1982'de dünya basını da Papa ile ilgili haberleri geniş verdi. Özellikle Ağca dosyası nedeniyle bütün dünya basınında baş köşeyi tuttu yıl boyunca. Hele suikast olayının baş oyuncusu Ağca ve ona bağlı olarak aranan ve yakalanan Türk teröristler Papa'yı Türk basınında da manşetlerde tuttu. Özetle bakınca, Papa'yı yılın adamı yapan üç unsur var genelde; Suikast girişimi nedeniyle dünya çapında süren araştırmaların ve soruşturmaların ardından gelen ve bir örümcek ağını andıran bağlantılar... Papa'nın Hıristiyan dinindeki mezheplerin iç kavgalarını önlemek ve mezhepler arasında kan dökülmesine çözüm bulmak için yaptığı girişimler... Ve de dünya barışına katkıda bulunmak için yaptıkları...

İşte bütün bunlardan dolayı Papa 1982'de yılın adamı olma niteliğini kazandı...

İÇTE YILIN OLAYI — BANKERLİK FIRTINASI

DIŞTA YILIN OLAYI — YAPAY KALP

Yazıları orta sayfalarda

Milliyet yeni yıl eki 2

YILIN OLAYLARI

Bu ek Milliyet Gazetecilik A.Ş. Araştırma ve Diğer Yazılar Bölümü (Müdür Nail Güreli) yönetiminde

İÇTE: Osman Arolat, Altan Öymen, İlhami Soysal, Orhan Tokatlı, Hasan Yılmaer;

DIŞTA: Sami Kohen, Özer Yelçe;

EKONOMİDE: Prof. Dr. Erdoğan Alkin, Özer Oral;

BİLİMDE: Vehbi Belgil;

SANATTA: Bülent Berkman

tarafından hazırlanmıştır.

Ekonomik olaylar hızlı bir seyir izledi

Birçok maddeye zam geldi, altın tırmandı

1982 yılı Türk ekonomisi açısından "24 Ocak 1980 İstikrar Önlemleri"nin uygulanmasına devam edilen, bunun sonucunda enflasyonda gerilemelerin kaydedildiği, ancak para ve sermaye piyasalarında güvensizlik ve kargaşanın yaşandığı yıl oldu.

1980 yılının mart ayında yüzde 132'lere ulaşan enflasyon oranı sıkı para politikasının izlenmesi sonucunda yüzde 25'lere düşürüldü. Ancak piyasalardaki nakit sıkıntısı ve istem yetersizliği dış piyasalara dönük üretime alışkın olmayan firmaları zor durumda bıraktı.

20 Haziran'da Türk sermaye piyasasını yarattığını iddia eden Banker Kastelli adı ile tanınan Abidin Cevher Özden'in yurt dışına kaçması, ardından birçok banker kuruluşunun da ödeme sıkıntısına düştüğünü açıklaması ile devlet bir kararname çıkartarak bankerlerden alacaklı olanların haklarını güvence altına aldı. Bankaların da bir bölümünün sıkıntı içinde olduğu dedikoduları sürerken, 15 Temmuz 1982 tarihinde 31 ay süren Turgut Özal dönemi sona ererek Adnan Başer Kafaoğlu, Maliye Bakanı oldu. 15 Aralık 1982 tarihinde faiz hadlerinde değişiklik yapılarak vadesiz mevduata verilen faiz brüt % 20 olurken, 1, 2, 3 ay vadeli mevduat vadesiz sayıldı, 6 ay vadeli mevduatın faizi % 50 brütten % 40 brüte, 1 yıl vadeli mevduatın faizi ise % 50 brütten % 45'e düşürüldü. Yeni faizler 1 Ocak 1983 tarihinden itibaren geçerli olacak.

1983 yılı bütçesi 2.6 trilyon lira olarak bağlanırken, yine yılbaşından geçerli olmak üzere asgarî ücret 16 yaşından büyükler için brüt 16.200, 16 yaşından küçükler için ise 11.100 olarak saptandı.

1982 yılında para ve sermaye piyasasındaki güvensizliklerin sonucu yılbaşında 11.500 lira dolaylarında olan Cumhuriyet Ata altınının fiyatı spekülâtif amaçlarla alınması sonucu dünya piyasalarına göre beklenmedik bir hızla artarak, 4 Aralık 1982 tarihinde 24.500 liraya kadar çıktı. Ancak tekrar düşme göstererek yeni yıla yaklaşılan günlerde 20.500 liraya kadar gerildi. Bu arada Merkez Bankası 15 Kasım 1982 tarihinden itibaren 24 ayar külçe altının alış ve satış fiyatını ilan etmeye başladı.

1 Şubat 1982, 20 Haziran 1982 ve 22 Kasım 1982 tarihlerinde akaryakıt fiyatlarına yapılan zamlarla, bir yıl içinde fiyatlarda % 50-58 arası artış oldu. Akaryakıt zammını ise her zaman olduğu gibi öteki sektörlerdeki zamlar izledi.

1982'de ölenler

İÇTE

Prof. AHMET ŞÜKRÜ ESMER (19 Ocak), **Prof. ENVER ZİYA KARAL** (19 Ocak), **Prof. SAMİME ARTÜZ** (6 Şubat), **SEKİNE EVREN** (Cumhurbaşkanının eşi, 3 Mart), **Prof. TURAN GÜNEŞ** (9 Nisan), **CEVDET SUNAY** (22 Mayıs), **Prof. FARUK KADRİ TİMURTAŞ** (4 Temmuz), **VEHBİ ERSÜ** (MBK Üyesi,13 Ağustos), **Prof. ORHAN IŞIK** (29 Ekim), **Dr. İBRAHİM ÖKTEM** (17 Kasım).

Ayrıca yurt dışında kendilerine yöneltilen saldırılar sonucu yaşamlarını yitiren temsilcilerimizin adları da şöyle:

KANİ GÖNGÖR (Ottowa Ticaret Ataşesi, 8 Nisan), **ORHAN GÜNDÜZ** (Boston Fahrî Konsolosu, 5 Mayıs), **ERKUT AKBAY** (Lizbon İdarî Ataşesi, 7 Haziran), **ATTİLA ALTIKAT** (Kanada Ticarî Ataşesi, 27 Ağustos), **BORA SÜELKAN** (Burgaz İdarî Ataşesi, 10 Eylül).

DIŞTA

MİHAİL SUSLOV (Sovyet Komünist Partisi Merkez Komitesi Üyesi, 26 Ocak), **Prof. CUAT KOSSWİG** (Alman bilimadamı, 16 Nisan), **BİN YAHYA** (Cezayir Dışişleri Bakanı, 4 Mayıs), **KRAL HALİD** (Suudî Arabistan Kralı, 13 Haziran), **BEŞİR CEMAYEL** (Lübnan Devlet Başkanı, 14 Eylül), **SADIK KUTBİZADE** (İran eski dışişleri bakanı, 15 Eylül), **MENDES - FRANCE** (Fransa eski başbakanı, 19 Ekim), **LEONİD BREJNEV** (Sovyetler Birliği Devlet Başkanı 10 Kasım).

1982'de ölen sanatçılar 8. sayfada Sanat bölümümüzdedir.

OCAK

5 Ocak

Ticaret Bakanı Kemal Cantürk kahve ithalatına yeniden olanak sağlandığını açıkladı ve kahve ithalatı başladı.

6 Ocak

Zonguldak'ta üç işçi kömür ocağında göçük altında kaldı.

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in konuğu olarak Ankara'ya Arap Birliği Genel Sekreteri Çadli Klibi geldi.

7 Ocak

Gebze'de aşırı hız ve hatalı sollamadan ötürü otobüs, akaryakıt tankeri ve iki kamyon birbirine girdi, 11 kişi öldü.

Türkiye'deki siyasi gelişmeler konusunda görüşmeler yapmak amacıyla 21 kişilik Avrupa Konseyi Parlamento Heyeti geldi.

9 Ocak

Ankara'da Türkiye Çocuk Evleri Vakfı tarafından ilk Evlilik Okulu açıldı.

11 Ocak

Ankara'da hava kirliliğinin 10 kat artması nedeniyle okullar ilk kez tatile gitti.

13 Ocak

Sivas'ta karda kayan otobüs uçuruma yuvarlandı, 10 kişi öldü, 26 kişi yaralandı.

16 Ocak

Yozgat'ta Meliha Karakurt adlı yurttaş iki başlı bir kız çocuğu doğurdu. Çocuk ancak iki ay yaşadı.

21 Ocak

Suudi Arabistan'a gönderme vaadiyle 90 işçiyi dolandıran Hasan Genç ve eşi Mükerrem Genç yakalandı.

ŞUBAT

6 Şubat

Zimmetine 38 milyon lira geçirdikten sonra kaybolan PTT veznedarı Handan Yüksel Ankara'da yakalandı.

13 Şubat

Kürt İdris (İdris Özbir)'in oğlunun Tarabya Oteli'nde yapılan sünnet düğününde çıkan olayda iki kişi öldü.

20 Şubat

Habur gümrük peronu, peron ayağına bir tankerin çarpması sonucu çöktü, 23 kişi öldü.

25 Şubat

Trabzon'da uçuruma yuvarlanan minibüste 13 kişi öldü, beş kişi ağır yaralandı.

MART

2 Mart

Ulaştırma Bakanı Necmi Özgür istifa etti, yerine Mustafa Aysan atandı.

10 Mart

Pakistan Devlet Başkanı Ziya - ül- Hak Evren'e taziyete geldi.

16 Mart

Gümrük ve Tekel eski bakanı Tuncay Mataracı yargılandığı Yüce Divan tarafından 14 ayrı suç nedeniyle 36 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

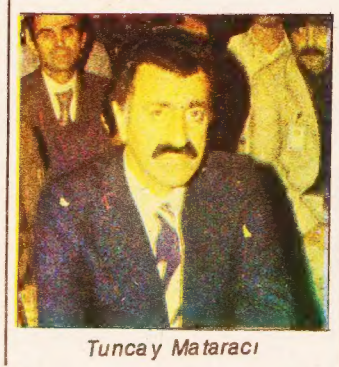

Tuncay Mataracı

17 Mart

İzmir'de bir atölyede tiner parlaması sonucunda beş kişi yanarak can verdi.

23 Mart

MGK'nin 52 sayılı bildirisine uymadığı için yargılanan Tercüman gazetesi yazarı Nazlı Ilıcak üç ay hapse mahkûm oldu.

Nazlı Ilıcak

Madeni 1 ve 5 liralıklar tedavülden kalktı. (İlk kez 1958'de tedavüle çıkmışlardı)

26 Mart

Iğdır'ın Suveren köyünde çığ altında kalan 15 köylü öldü.

27 Mart

Gece 23'te başlayarak sabaha dek aralıklı olarak süren deprem sonucu Muş'ta 30 ev ağır hasar gördü.

30 Mart

Kasımpaşa'da tüpgaz patlaması sonucu çıkan yangında 20 ev yandı.

NİSAN

8 Nisan

Bursa'da tarihî Şafak Han yandı.

13 Nisan

Sosyal Güvenlik eski bakanı Hilmi İşgüzar, Yüce Divan tarafından 9 yıl 18 aya mahkûm oldu ve ömür boyu devlet memuriyetinden men edildi.

Hilmi İşgüzar

Erzincan'ın Refahiye ilçesi üzerine, Erzurum'dan İncirlik Üssü'ne giden ABD nakliye uçağı düştü, 27 kişi öldü.

16 Nisan

İstanbul'da Atatürk Köprüsü'nde çarpışan 2 otomobilden biri Haliç'e düştü ve damatlarıyla birlikte 6 kişilik Erdoğdu ailesi hayatlarını kaybetti.

17 Nisan

Yazar Erich Von Daniken Nemrut Dağı ve Ürgüp'te incelemeler yapmak amacıyla geldi.

21 Nisan

Foça'da deprem nedeniyle 75 ev ağır, 49 ev orta, 28 ev hafif zarar gördü.

27 Nisan

Hacettepe Üniversitesi Göz Bölümü'nden Prof. Dr. Tanju Fırat bıçaklanarak öldürüldü.

MAYIS

1 Mayıs

İstanbul Boğazı'nda "sağ se yir" düzeni başladı.

Türkiye'nin en yaşlı kadını 136 yaşındaki Zekiye Özer torunu trafik kazası geçirince dayanamayarak öldü.

3 Mayıs

Samsun'da Belediye Su İşleri Müdürü Muharrem Çetinkaya Acaip - 2 adlı köpeğini 300 bin lira masraf yaparak sünnet ettirdi.

8 Mayıs

Anneler Derneği, Mehmet Yurdadön'ün annesi Gülperi Yurdadön'ü yılın annesi seçti.

10 Mayıs

İşçi taşıyan servis otobüsü, düğünden dönen minibüsle çarpıştı 15 kişi öldü, 9 kişi yaralandı (İzmit - Kuruçeşme mevkii.)

13 Mayıs

Üsküdar Toptaşı Cezaevi'nde çıkan yangında 7 mahkûm yaralandı. Elektrik kontağından çıkan yangın iki saatte kontrol altına alındı.

ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig geldi.

16 Mayıs

Celâl Bayar 100. yaş gününü kutladı.

Celal Bayar

19 Mayıs

Üniversite Seçme Sınavı'nda, birinciliği İzmir Özel Amerikan Kız Lisesi'nden Billur Barshan 228.039 puanla aldı.

20 Mayıs

İslâm Kalkınma Bankası'nın 6. Yıllık Guvernörler Toplantısına katılmak için Suudi Arabistan Prensi Muhammed Bin Faysal İstanbul'a geldi.

21 Mayıs

İstanbul'da İslâm Ülkeleri Merkez Bankaları 5. Guvernörler toplantısı başladı.

22 Mayıs

Türkiye'nin 5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay öldü.

24 Mayıs

İstanbul'da 31 İslâm ülkesi bakan ve gözlemcisinin katıldığı İslâm Kalkınma Bankası 6. Yıllık Guvernörler Toplantısı başladı. Toplantıyı Devlet Bakanı Org. Kenan Evren açtı.

28 Mayıs

Türk - İş'in 12. Genel Kurulu'nda, Şevket Yılmaz yeni Genel Başkan seçildi.

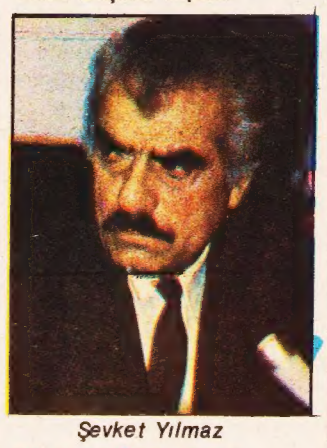

Şevket Yılmaz

HAZİRAN

6 Haziran

Polatlı'da Ankara - Eskişehir karayolunda 2 otobüsün çarpışması sonucu 27 kişi öldü, 35 kişi yaralandı.

11 Haziran

Deniz Kuruoğlu 1982 Avrupa Güzeli seçildi.

12 Haziran

Devlet Başkanı Kenan Evren'in kızı Miray - TÜBİTAK'tan mühendis Maksut Göksu ile evlendi.

14 Haziran

Elazığ Kapalı Cezaevi'nden 12 tutuklu siyasî tünel kazarak kaçtı.

19 Haziran

Ankara - Kırıkkale yolunda, Almanya'dan gelen işçileri taşıyan minibüs yolcu otobüsüne çarptı 10 kişi öldü, 7 kişi yaralandı.

28 Haziran

Anadolu Liseleri birinciliğini 267.169 puanla Zeynep Hansu aldı.

31 Mayıs

Afyon - Antalya yolunda otobüs tüpgaz kamyonuyla çarpıştı. 16 kişi öldü.

TEMMUZ

4 Temmuz

Ankara Kızılcahamam yöresinde E-5 karayolunda zincirleme kazada 13 kişi öldü, 25 kişi yaralandı.

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş öldü.

7 Temmuz

Ürdün Veliahtı Prens Hasan Bin Tallal ve Ürdün Çalışma Bakanı Cevad Anani geldiler.

11 Temmuz

Sivas Su şehrinde, minibüs uçuruma düştü 10 kişi öldü, 20 kişi yaralandı.

14 Temmuz

Maliye Bakanı Kaya Erdem, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turgut Özal ve İmar-İskân Bakanı Şerif Tüten istifa ettiler. Maliye Bakanlığı'na Adnan Başer Kafaoğlu, Devlet Bakanlığı'na Sermet Refik Pasin ve İmar-İskân Bakanlığı'na Ahmet Samsunlu getirildi.

17 Temmuz

236 günde Anayasa Komisyonu'nca hazırlanan anayasa tasarısı Danışma Meclisi'ne sunuldu.

Tirgulapus adlı tankerde görevli dört Romen gemicisi, İstanbul Boğazı'nda geçerken denize atlayarak yetkililerden sığınma hakkı istedi.

28 Temmuz

Devlet sanatçısı mimar Arif Hikmet Toyunoğlu öldü. (94 yaşında).

Anglikan Kilisesi lideri ve Canterbury Başpiskoposu Robert Runcie Rum Ortadoks Patrikhanesi'nin konuğu olarak İstanbul'a geldi.

29 Temmuz

Yurt içinde ve dışında bebek sattıkları iddia edilen "doktorlar" şebekesinin ortaya çıkarıldığı İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nce açıklandı. Boğaziçi Kliniği'nde Dr. Oktay Cumhur Akkent ve suç ortakları tutuklandı, haklarında dava açıldı. Ağır ceza mahkemesinde yargılanmaları bekleniyor.

31 Temmuz

Yeraltı dünyası kabadayılarından Ağa Koç öldürüldü.

AĞUSTOS

1 Ağustos

Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu üyesi, gazeteci Kemal Zeki Gençosman öldü.

3 Ağustos

366 Afganistanlıdan oluşan ilk göçmen kafilesi Türkiye'ye geldi. Özbek ve Türkmen asıllı göçmenlerin bir kısmı Van, bir kısmı da Gaziantep'e yerleştirildiler.

6 Ağustos

Eski Demokrat Parti üyelerinden ve eski bakan Samet Ağaoğlu öldü. (73 yaşında)

Tarihçi ve yazar Feridun Fazlı Tülbentçi öldü. (70 yaşında).

Gazeteci Faruk Gürtunca öldü. (78 yaşında)

7 Ağustos

ASALA'ya bağlı üç Ermeni terörist, Esenboğa'da giriştikleri silahlı eylemde sekiz kişiyi öldürdü, 72 kişiyi yaraladı. Te-

röristlerden biri ölü, ikisi yaralı ele geçti, yaralı teröristlerden biri hastanede öldü. İdam cezasıyla yargılanan hayatta kalan son terörist Levan Ekmekçiyan hakkındaki idam cezasının infazı Devlet Başkanı Kenan Evren'in imzasına kaldı.

8 Ağustos

Kültür ve Turizm Bakanı İlhan Evliyaoğlu'nun konuğu Tallal Bin Abdülaziz (Suudi Arabistan Prensi) geldi.

10 Ağustos

Artin Penik isimli İstanbul'da yaşayan bir Ermeni yurttaş, ASALA'yı protesto amacıyla kendini Taksim Alanı'nda yaktı. Ağır yaralanan Penik çevredekilerin yardımıyla tamamen yanmaktan kurtarıldıysa da dört gün sonra öldü.

13 Ağustos

Millî Birlik Komitesi eski üyesi ve eski tabiî senatör Vehbi Ersü öldü.

Fatih Ormanları'nda 100 dönümlük alan yandı.

18 Ağustos

Cibuti Dışişleri ve İşbirliği Bakanı Moumir Bahdon Farah geldi.

İstanbul Bayazıt'ta Çarşılı Han'da 200 işyeri yandı.

20 Ağustos

Ağrı Dağı'na Nuh'un gemisini bulmak amacıyla çıkan ABD'li astronot James Irwin, dağa çıkarken düştü ve yaralandı.

25 Ağustos

Edebiyat tarihçesi Abdülbaki Gölpınarlı öldü. (82 yaşında).

27 Ağustos

Uçuruma düşün kamyonda 11 kişi öldü, 41 yaralı.
(Adana Osmaniye ilçesi yakınlarında).

EYLÜL

1 Eylül

Yarımca İPRAŞ rafinerisi yedek trafodaki patlama nedeniyle yandı, 1 milyar lira zarar meydana geldi.

Federal Almanya'dan sınır dışı edilen 86 ve Libya'dan sınır dışı edilen 277 Türk işçisi Türkiye'ye geldi.

Avrupa Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Krossen geldi.

4 Eylül

Bayrampaşa'da Deka Tekstil Sitesi'nde 750 depo yandı, 2 milyar lira zarar meydana geldi.

Basra Körfezi'nde Irak roketatarlarınca bombalanarak yara alan Mar Transporter adlı Türk gemisinin mürettebatından 1'i öldü diğer ikisi kayboldu.

5 Eylül

Anayasa halkoylaması için seçmen kütükleri yazımı yapıldı.

7 Eylül

Esenboğa olayında yaralı ele geçen ve cezaevine konan Levon Ekmekçiyan idama mahkûm edildi.

Ekmekçiyan

Millî Eğitim eski bakanı Orhan Cemal Fersoy intihara teşebbüs etti.

11 Eylül

1976 Türkiye Sessizler Kraliçesi Ayşegül Ülker'in evi soyuldu ve 1 milyon lira değerinde mücevher, 2 fotoğraf makinası, 1 hesap makinası çalındı.

15 Eylül

Yunanlı armatör 73 yaşındaki Stavros Niarkos Spirido İstanbul'a geldi.

22 Eylül

ABD'li astronot James İrwin, Ağrı Dağı'na ikinci çıkışında da düştü.

23 Eylül

Danışma Meclisi Anayasa tasarısını 120 kabul, 7 red, 12 çekimser oyla kabul etti.

25 Eylül

Seçmen listeleri askıya çıktı. Sakarya Nehri'ne uçan otomobilde 5 kişilik aile boğuldu.

29 Eylül

Ankara Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Operatör Doç. Dr. Argun Saylan, Karabük'te pusuya düşürülerek öldumandan boğularak öldü.

EKİM

6 Ekim

Sovyet asıllı üç Romen, İstanbul Boğazı'nda Herman Sikan yük gemisinden denize atlayarak, iltica istedi.

7 Ekim

Tercüman gazetesi yazarı Nazlı Ilıcak hapsedildi. MGK'nin 52 sayılı kararına aykırı hareket ettiği gerekçesiyle 3 aya mahkûm edilmişti.

15 Ekim

Romen Unirea gemisi Karadeniz'de yanarak battı, mürettebdt gemiyi terkederek kurtuldu.

16 Ekim

Milliyet Gazetesi'nin düzenle diği yarışmada Belgin Güven 1982 Türkiye Güzeli seçildi.

Belgin Güven

19 Ekim

MGK'nin onayladığı Anayasa açıklandı.
MGK'ce son şekli verilen Anayasa'ya konulan geçici maddelerle 117 eski siyasiye 10 yıl siyaset yasağı kondu ve toplam 478 eski parlamenterin 5 yıl süreyle siyasî parti kurma ve siyasî partinin yönetim kademesinde görev alma hakları kaldırıldı.

25 Ekim

Yeni 10 bin liralar piyasaya çıktı.

KASIM

1 Kasım

Dumansız yakıt fabrikası patladı.

2 Kasım

Sanayi ve Teknoloji Bakanı, "Renkli TV'ye zam yaptırmam" dedi.

1983 yılında sosyal konutlara ödenek ayrılmadı.

3 Kasım

Üçüncü Dev-Sol davasında da 113 idam cezası isteniyor.

4 Kasım

Köln Konsolosluğumuz basıldı 5 yaralı var. Adana yolunda işçi kamyonu uçuruma yuvarlandı, 26 işçi öldü.

5 Kasım

Burhan Felek'i kaybetti.

Dev-Sol'cu Amsterdam Turizm Müşavirliğimizi bastı.

7 Kasım

Cumhuriyet tarihinin ikinci halk oylaması yapılıyor. 20 milyon seçmen sandık başında.

8 Kasım

Anayasa kabul edildi. Kenan Evren Cumhurbaşkanı .

9 Kasım

82 Anayasa'sı yüzde 91 oranında evet oyu aldı. Doğu'da kar nedeniyle 350 köyle bağlantı kesildi.

10 Kasım

Ata, tüm yurtta saygı ile anıldı.

Bir grup Dev-Sol militanı THY Paris bürosunu işgâl etti.

11 Kasım

Hükümet Bako'nun hesaplarına el koydu.

12 Kasım

Öğretmenlerin ek ders ücretlerine 15 lira zam geliyor.

13 Kasım

Evren, "Seçim 1983'de yapılacak" dedi.

14 Kasım:

Günlük altın fiyatını Merkez Bankası saptayıp ilân edecek.

15 Kasım:

Yurt dışına her çıkış vergiyi artıracak — Gelir Vergisi tablosu 1 Ocak'tan itibaren değişiyor.

16 Kasım:

Bina vergi oranı yüzde 50 indirildi. — Üniversitelerde istifalar başlıyor. — Kastelli'nin ağabeyi, druruşmadan sonra öldü.

17 Kasım:

Altın piyasası bekleyiş içinde. 24 ayar altının fiyatını Merkez Bankası saptamaya başladı.

18 Kasım:

Ulusu: "Görev düşerse parti kurarım" dedi. — İhracatçıya ödenmeyen kredi 70 milyar liraya ulaştı.

19 Kasım:

Ürdün Kralı Hüseyin Ankara'ya geldi.

20 Kasım:

Kıdem tazmitanı tavanı 3 bin 125 lira artıyor. — Deniz Aktopuk bankerlik olayı ile ilgili kaçırıldı.

21 Kasım:

Ataköy'de Taverna yandı. 20 ölü.

22 Kasım:

Tek çıkış kapılı eğlence yerleri kapatılacak. — Macar Başbakanı Lazar geldi.

23 Kasım:

Akaryakıta yüzde 15—20 oranında zam yapıldı. Süper benzin 110 lira oldu. — Almanya'da kundaklanan evde bir Türk anneyle üç çocuğu öldü.

24 Kasım:

Kaçırılan Deniz Aktopuk, İstanbul'da serbest bırakıldı.

26 Kasım:

Walesa, ilk kez bir Türk gazetecisi ile konuştu. — Yunan protestosunu reddettik, muhtıra verdik.

27 Kasım:

İstanbul'da otobüs bileti 25 lira oldu. — Bozulan pompa 2 milyon İstanbulluyu susuz bıraktı.

28 Kasım:

Sağda milliyetçi bir parti oluşturulacak.

29 Kasım:

THY, yüzde 30 zam yaptı. — Kan karaborsası hastalık yayıyor.

30 Kasım:

İstanbul'da acil hastalara kan bulunamıyor. — Haliç'i kurtarma operasyonu, batıkların temizlenmesi ile başlatıldı.

ARALIK

1 Aralık:

YÖK'ün yürürlüğe girmesi ile 200'den fazla öğretim üyesi ve elemanı görevden ayrıldı.

2 Aralık:

Emekli memur aylığı en çok 54 bin 833 lira oldu.

Yüksek Öğretim Kurulu Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın başkanlığında ilk toplantısında.

YÖK 1. yılını doldururken, üniversite sorunu en çok tartışılan konu oldu

Yüksek Öğretim Kanunu ile, bu kanunla kurulan Yüksek Öğretim Kurumu birinci yılını doldurdu. Bu bir yıl içinde üniversitelerden 100 dolayında öğretim elemanının kadroları yenilenmedi ve işlerine son verildi. Kamuoyunda "üniversitelerde tasfiye" diye nitelendirilen bu olay, son bir yılın üniversiteler kesimindeki en önemli göstergesiydi.

Üniversitelerde ilk kez rotasyon uygulaması yapıldı. Öğretim üyesi ihtiyacı bulunan öğretim kurumlarına ihtiyaç fazlası bulunduğu saptanan yüksek öğretim kurumlarından kura yoluyla aktarma yapıldı. Üniversitelerdeki ad çekimi, ancak üst düzey yetkililerinin bulunduğu bir konumda yapıldı ve bunun sonucunda önlenmesi kaçınılmaz birtakım söylentiler yayıldı. Rektörlerin, dekanların, siyasî rengini beğenmedikleri öğretim üyelerini "sürdüğü" iddia edildi. Son bir yılda, öğretim üyelerini yakından ilgilendiren iki ana tema bu iken, öğrenciler de okullardan, yönetimden yakınmaya başladılar. Önce okul kayıtlarında önemli sorunlar çıktı, ardından bazı bölümler kapatılarak öğrenciler başka bölümlerde okumaya gönderildiler. Bu arada, özellikle büyük kentlerde bulunan öğrencilerin "çalışarak okuma" zorunluluğu dikkate alındı ama, bir türlü çözümlenemedi. Böylece, zaten yıllardır öğrencilerin en büyük derdi olan "yurt" sorununa son bir yılda yenileri de eklendi.

4 Aralık:

Kastelli 15 ay hapse mahkûm oldu. — 1983 kan yılı ilân edildi. — Cumhuriyet Altını 24 bin 500 liraya çıktı.

5 Aralık:

Sosyal Güvenlik Bakanı, işçi memur emeklisi maaş farkının kaldırılacağını söyledi.

6 Aralık:

Savcı Martella Türkiye'ye rapor gönderdi: "Ağca'yı yurt dışına Türk mafyası kaçırdı."

7 Aralık:

Trakya'da çıkan doğal gazdan yılda 200 milyar lira tasarruf sağlanacak. — Kurulacak partilerin liderlerinin yetkileri kısıtlanacak.

8 Aralık:

İngiliz polisi de Çelenk'in peşinde. — Bütçe memurlara yüzde 22.5—30.4 oranında net zam getiriyor.

9 Aralık:

Boğaziçi'ndeki kaçak yapılar imar affı dışında bırakıldı. — Evren, ekonomide somut kararlar alınmasını istedi.

10 Aralık:

Bekir Çelenk, Bulgaristan'da yakalandı. — Kıdem tazminatları asgarî ücretten ayrıldı.

11 Aralık:

Çelenk'in Sofya'dan iadesini istedik.

12 Aralık:

Evren, Uzakdoğu gezisine başladı.

13 Aralık:

Çelenk olayında Sofya'da büyük pazarlık var.

14 Aralık:

Evren'in Çin gezisi sürüyor. — İşçi emekelilerinin sosyal yardımı 6 bin liraya çıkarıldı.

15 Aralık:

Bankalar yeni faiz kararnamesi üzerinde anlaşmaya vardı. Vadesiz mevduata yüzde 20 faiz verilecek. — Millî Piyango'nun 50 milyonluk ikramiyesi, umut kuyrukları oluşturdu.

16 Aralık:

Asgarî ücret 16 bin 200 lira oldu. — Ağca, "Walesa'yı öldürecektim" dedi.

17 Aralık:

Vergi yasaları Meclis'e verildi.

18 Aralık:

Bekir Çelenk, Sofya'da basın toplantısı yaptı. — Evren, Endonezya'ya geçti.

19 Aralık:

OECD'nin gizli raporu açıklandı: "Türkiye ekonomik bunalımı hızla aşıyor."

20 Aralık:

Birçok iş kolunda fiş kesme kaldırılıyor.

21 Aralık:

OECD, Türkiye'ye 800 milyon dolarlık yardımı onayladı. — Kastelli'nin, uyuşturucu madde kullanan oğlu ölü bulundu. — Hükümetler de partilerin kapatılmasını isteyebilecek.

22 Aralık:

Evren, "Uzakdoğu için serbest bölge kuracağız" dedi. — Yeni partiler, farklı yapıda olacak. — Eroin kurbanlarının sayısı çığ gibi büyüyor. — Evren bugün gezisinin dördüncü durağı Bangladeş'te...

Olaylar kronolojilerinde 1 Ocak 1982'den, 27 Aralık 1982'ye kadar olan olaylar yer almıştır.

Turgut Özal

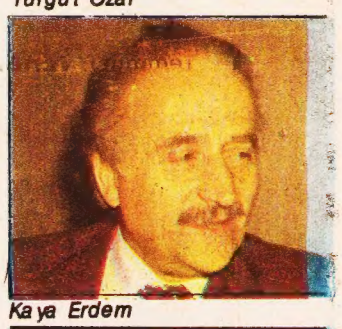

Kaya Erdem

A.Başer Kafaoğlu

Sermet Pasin

İÇTE YILIN OLAYI

Bankerler fırtınası toplumu etkiledi

FRANSA vaktiyle, Stavinsky rezaletiyle çalkalanmış, dolandırıcı bir banker, salt Fransa'yı değil, dünyayı birbirine katmıştı. 1982 yılında ise Türkiye'de bir değil, birçok Stavinsky taklidi ortaya çıktı ve en azından yarım milyon ailenin canını yaktı.

24 Ocak kararlarının doğal sonucu olarak faiz hadlerinin serbest bırakılması, bankalararası faiz yarışını körüklediği gibi, geçmişin "tefeci"lerini de "banker" adıyla açık piyasaya çıkartmış ve geçrek bankerlik kuruluşlarının yanı sıra, "sözde" bankerler ortalığı kaplamıştı. Bankaların yıllık faiz oranının yüzde 50'inin üstüne taşırdıkları bir ortamda, kiralık bir büroya bir telefonla iki koltuk ve masa koyan bankerler, topladıkları mevduata üstelik de peşin ve aylık olarak yüzde 8—12 faiz veriyorlardı. Bankerlik piyasasında %10'luk faiz ise normal sayılıyordu.

Başlangıçta devletçe hiç bir denetime tâbi olmayan ve hatta biraz da desteklenen bu mevduat toplama yarışı öylesine çekici bir hal aldı ki, pek çok insan ve aile, varsa evini, otomobilini, yoksa eşinin bileziğini, kolyesini, küpesini, babadan kalma iki üç altınını satarak bankere yatırmaya başladı. Bankere 1 milyon lira yatıran ayda 100bin liralık gelir sağlıyordu.

Bu düzen bir süre böyle sürdü...

Sonra 1982 başında işler birden karıştı. Önce Ankara'da hemen her mahallede bir tane türemiş olan bankerlerden bazıları faiz ödemede güçlük çekmeye başladı. Günün birinde bunların birkaçı ortadan yok oldu. Sonra bu kayboluşlar birden çoğaldı ve yaygınlaştı. İçlerinde eski bakanlar, milletvekilleri, maliyeciler, bankacılar da olan ikiyüzbinden çok Ankaralı tasarruf sahibi bir anda alıştıkları faiz gelirlerinin kesilişinin yanı sıra ana paralarının geleceğinden de endişeye düştü. Bazı bankerlik büroları yağma edildi, yakıldı.

Banker piyasasındaki bu bozgun İstanbul ve İzmir ile Adana, Mersin, Eskişehir gibi illerdeki bankerlere de sıçradı. Karşılıksız çek, bono, senet vermiş; en beceriksizi halktan 100—200 milyon lira toplamış, bu bankerlerden bir kısmı kaçamayıp yakalandıklarında gözaltına alındı, tutuklandı. Ama bu arada dahi, merkezi İstanbul'da olan, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Eskişehir gibi illerde şubeleri bulunan, piyasa bankerlerine göre biraz daha az

Banker alacaklıları büroların önünde bekleşti.

faiz verdiği, reklâmı çok yapıldığı için de, "bankalar batar Kastelli batmaz" sloganıyla bankalarla yarışan, piyasa bankerliğinin yanı sıra banka ve şirketlerin hisse senetlerini, mevduat sertifikalarını ve tahvillerini pazarlayan Cevher Özden, namı diğer "Banker Kastelli" mevduat toplamaya devam ediyordu. Taaa ki, 23 Haziran 1982'de gazeteler "**Kastelli İsviçre'ye kaçtı**" diye yazıncaya ve bu kaçıştan bir gün önce 22 Haziran'da Bakanlar Kurulu'nun 32 sayılı Kanun kapsamındaki kararnamesiyle Kastelli'nin tüm şirketlerine ve mal varlığına el konuluncaya kadar. Daha sonra yakalandığı Tunus'tan yurda getirilen Cevher Özden İstanbul 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılandı ve 3 Aralık 1982'de karşılıksız çek vermek ve dolandırıcılık suçundan 15 ay hapis cezasına mahkûm edildi.

Banker Kastelli'den alacaklı olan 220 bin dolaylarında ve öteki bankerlere para kaptırmış 200 binden fazla vatandaş, tasfiye kurullarından bir sonuç alıp ana paralarını kurtarabilmek umuduyla bekliyordu.

Bankerlik olayı 1982'de böylesine boyutlara ulaşarak yıl boyunca kamuoyunu etkiledi.

Türk halkı anayasaya "Evet" dedi

12. Eylül 1980 Harekâtı sonrasını oluşturan Danışma Meclisi, birinci görevi olan Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni anayasasını hazırlama işini Anayasa Komisyonu marifetiyle tamamladı. Komisyonun oluşturduğu tasarı metni, Genel Kurul'da uzun süre görüşüldü. Danışma Meclisi'nin kabul ettiği tasarı metni, daha sonra Millî Güvenlik Konseyi'ne sevkedildi ve Konsey tasarı üzerince kamuoyunda yapılan eleştirileri de dikkate alarak bazı değişiklikler yaptı.

MGK Başkanı ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, yeni anayasayı tanıtmak için bir yurt gezisine çıktı. Evren, MGK üyeleri ve Başbakan Bülend Ulusu'nun da katıldığı yurt gezisinde yeni anayasayı halka tanıttı, anlattı.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ikinci halk oylaması 7 Kasım 1982 günü yapıldı. Çeşitli çevrelerin açıktan yürütemedikleri "Anayasaya hayır" kampanyasına karşın el altından yapılan propagandalar başarılı olamadı ve yurttaşlar yüzde 91,27 oranında halkoylamasına katıldılar.

Halkoylaması sonucuna ilişkin, resmî açıklama, Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı'ndan 9 Kasım 1982 günü yapıldı ve yeni Anayasa'nın kabul edildiği bildirildi. Yeni Anayasa, aynı gün Resmî Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlanarak yürürlüğe konuldu. Anayasa'nın kabulü ile, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren "Cumhurbaşkanı" sıfatını kazandı. Kenan Evren, Türkiye Cumhuriyeti'nin yedinci Cumhurbaşkanı seçilmiş oldu.

Yüksek Seçim Kurulu, 20 Kasım 1982 günü ikinci bir açıklama yaptı ve halkoylamasının sonucunu il il bildirdi. Buna göre 20 milyon 690 bin 914 seçmenden 18 milyon 885 bin 488'i halkoylamasına katıldı. Katılma oranı yüzde 91.27 olarak belirlendi. 17 milyon 215 bin 559 kişi yeni anayasaya kabul, 1 milyon 626 bin 431 kişi ise red oyu verdi. Kabul oylarının oranı yüzde 91.37, red oylarının oranı ise yüzde 8.63 olarak belirlendi.

Yeni anayasaya en yüksek oranda kabul oyu verilen il yüzde 97.05 ile Kars, en yüksek oranda red oyu verilen il ise yüzde 23.50 ile Bingöl oldu.

AVRUPA'DA BAZI ÜLKELER SAĞA, BAZILARI DA SOLA KAYDI

GEÇEN ekim ayında İspanya'da seçimleri, başında 40 yaşındaki Felipe Gonzalez'in bulunduğu Sosyalist Parti'nin kazanması, sadece bu ülke için değil, tüm Avrupa için çok önemli bir olay sayılıyordu.

Bunun iki nedeni vardı. Birincisi, İspanya'da sosyalistlerin yarım yüzyıla yakın bir zamandan beri ilk kez iktidara gelmesi idi. Hem de demokratik seçimler ve büyük bir çoğunlukla.

İkinci neden, sosyalist bir İspanya'nın uluslararası politika üzerinde önemli etki yapabilmesi olasılığı idi.

Gerçekten İspanya'da sosyalistlerin iktidara gelmesi ile, Avrupa'da, Akdeniz ülkeleri arasında "sola kayan"ların sayısı üçe çıkıyordu. Bir yıl önce Fransa'da François Mitterrand'ın Sosyalist Parti, Yunanistan'da da Andreas Papandreu'nun PASOK'u iktidara gelmişlerdi. Ne var ki, bu son iki ülkede, 1982 yılı içinde yapılan yerel seçimlerde ikisi de oy kaybına uğramışlardı.

SAĞA SAPANLAR

Avrupa'nın Akdeniz ülkelerinde sol eğilim artarken, Kuzey ülkelerinde sosyalistleri işbaşına getiren tek ülke İsveç'ti.

Geçen eylülde İsveç'te yapılan seçimleri, Olai Palme'nin Sosyalist Partisi, yeniden kazanıyordu. Palme 1976'da seçimleri kaybettiği zaman 44 yıldan beri ilk kez sosyalist iktidar, sağcıların eline geçmişti.

Şimdi ise, sosyalistler sadece altı yıl sonra, yeniden işbaşına gelebiliyorlardı.

Ancak, Avrupa'nın diğer ülkelerinde siyasal akım, sağın lehinde idi.

Danimarka'da yapılan seçimden sonra sosyalistler, 81 yıldanberi iktidardan uzaklaştırılıyordu. Bu İskandinav modeli solun yediği büyük bir darbe idi.

Daha önce Belçika'da ve Norveç'de, sol gerilemiş, tutucu kanadı daha ağır basan koalisyonlar kurulmuştu. Fakat, Avrupa politikasında önemli diğer bir olay da, Federal Almanya'da, Helmut Schmidt'in Sosyal Demokrat ağırlıklı koalisyon hükümetinin güvenoyu almaması sonucu, düşmesi idi. Bu kez, Hıristiyan Demokratların çoğunlukta bulunduğu Helmut Kohl'un başkanlığında, sağ eğilimli bir koalisyon kuruluyordu. Yani, Bundestag'daki siyasal bir manevra ile, Almanya sağa kayıyordu.

Böylece 1982'de, Avrupa'da bazı ülkeler sola, bazısı da sağa meylediyordu.

Bunun nedeni açıktı. Avrupa bugün, ciddî ekonomik rahatsızlıklar geçiriyordu. Enflasyon hâlâ yüksektir. İşsizlik birçok ülkede, en üst noktaya ulaşmıştır. Durgunluk artmaktadır.

Halk, iktidarda bulunan yöneticilere hoşnutsuzluğunu, seçimler sırasında, iş başındaki partiye karşı (veya muhalefetteki partinin lehinde) oy kullanmakla gösteriyor. Yani bir nevi "tepki oyu" veriyor.

DIŞTA YILIN OLAYI

VE İNSAN, KALBİ YARATTI

BEŞ dakika... Yaşam ve ölüm arasında bir insanın kalbinin durmasına doğanın tanıdığı süre. Daha anne karnında başlayan yürek atımları beynimizin ölümünden beş dakika öncesine dek durmadan çalışır çabalar...

1982 yılı artık kalbimizin dursa da yaşayabileceğimizi müjdeledi. ABD'li doktorlar insan kalbinin yerini sürekli alabilecek bir poliüretan kalp yaparak ilk kez insanda başarıyla kullandılar.

★ ★ ★

İnsanlık tarihinde aşk ve gücün kaynağı olarak tanınan b u küçük organımız , tıp tarihi boyunca en çok araştırma konusu edilen ve, incelenen knuların başında geldi.

Tıptaki gelişmelere koşut olarak ilk büyük haber 2 Aralık 1967'de geldi. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Dr. Christian Bernard ilk kez insandan insana kalp nakli ni gerçekleştirmişti. Olay yıllarca tartışıldı. Yeni denemelere girişildi ve kimi hasta ölümden dönerek başkalarının kalbiyle on yıldan fazla yaşadı. Bazıları hâlâ yaşıyor.

İkinci aşama geçtiğimiz yıllarda insan dokusunun yabancı dokuları reddetmesi gerçeğinin artık iyice tanınması ve bununla başedilme koşullarının geliştirilmesi ile kalp ve akciğerlerin bir arada değiştirilmesi oldu Ancak, burada fazla bir yüzgüldürücü sonuç alınamıyordu. İnsan vücudu dostlarının ciğer ve yüreğini beğenmiyordu.

Araştırmalar sürüyordu ve bir gün tüm dünya basınında bomba gibi patlayan bir aber yer aldı. ABD'nin Utah Eyalet Üniversitesi Tıp Merkezi doktorları Barney Clark adlı bir diş hekiminin yıpranarak yetersizliğe giren kalbini çıkarıp kavanoza koyuyorlar,

Yapay kalpli insan

yerine aşk tanrısının oklarının
bir yapay pompa takıyorlardı.
linden tam 15 yıl sonra, 2 Aral
sanlık tarihinde yeni bir safa da

Ermeni tedhişçilerin baskınında Esenl

ESENBOĞA'DA ERMENİ TERÖR

7 Ağustos 192 Cumartesi günü, Ankara Esenboğa Havaalanı'nın dış hatlar yolcu terminalinde kanlı bir baskın olayı yaşandı. ASALA adlı gizli Ermeni Kurtuluş Örgütü üyesi olduklarını açıklayan iki Ermeni, önce yolcu terminalinde bomba patlatıp otomatik silahları ile ateş açtılar, emniyet görevlilerinin müdahalesi üzerine de havaalanı restoranına kaçarak içerde bulunan masum insanları rehin aldılar.

Saatler süren bekleyişten sonra güvenlik görevlilerinin düzenlediği başarılı bir operasyonla rehineler kurtarıldı, Ermeni teröristler etkisiz hale getirildi. Operasyonda Ermeni teröristlerden biri ölü, diğeri ise yaralı olarak ele geçirildi. ASALA'nın kanlı baskını sırasında Ankara Emn Yardımcısı Hamdi Yahyaoğlu muru Atilla Bahşi, Esenboğa nöbetçi müdürü Erdoğan Batış öğrencisi Murat Şahin, Ruhiy lan, Afşin - Elbistan santral Federal Alman uyruklu He sanauski ile ABD uyruklu Bay ford Bossword hayatlarını Baskın sırasında havaalanına rak giden bir polis ekibinin geç kazası sonucu polis memuru C öldü.

Operasyonda ölü olarak ele g teröristin kimliği Zouhrab Ab kisyan olarak açıklandı. Yaral

Clark...

delemeyeceği
İlk kalp nak-
k 1982'de in-
na açılıyordu.

Dr. William C. DeVires, 14 kişilik ekibiyle bir insanı ölümden döndürürken binlercesi için de yeni bir umut ışığı yakıyordu o gün.

Artık ayağa kalkarak yürüyen sandalyede oturabilen 61 yaşındaki Clark boynundaki ameliyat deliğini kapattığı zamanlar eşi ve doktorlarla konuşabiliyordu. Doktorları ameliyat sonrası çıkan aksaklıkları tümüyle hastanın eski kalbinin izlerine bağlıyorlar. Clark'ın akciğerlerindeki hava kaçakları nedeniyle ikinci bir kez, daha sonra da pompadaki bir aksaklık için gereken üçüncü ameliyata karşın doktorlar umutlu, tıp dünyası ise bu tür ameliyatın soruna çözüm getirdiği konusunda "temkinli" konuşuyor.

Ancak ortada bugün için bir gerçek var, dişhekimi Barney Clark'ın dakikada 120 kez vuran yapay kalbi "Makine gibi" çalışıyor ve yeni umutları Clark ve daha nice hastaların gerçek yüreklerine pompalıyor.

AMELİYAT NASIL GERÇEKLEŞTİ

Utah Tıp Merkezi'nde yerel saatle 23.00'de başlayan ameliyatı yöneten Cerrah Dr. DeVires hastanın göğsünde 45 santimetrelik bir yarık açtı ve tekniğine uygun olarak kalp boşluğuna girdi. Barney Clark'ın kalbi normalin iki katı kadar genişlemişti ve çok incelmişti. Doktorlar bir an durakladılar. Clark'ın kalbi her an delinebilirdi.

Büyük bir kalp-akciğer makinesi Clark'ın kalbinin ve ciğerlerinin görevini üstlendi. Bu makine geçici olarak yaşamsal işlevleri sağlayacaktı. Dr. DeVires kalbin yetmezliğe giren sol ve sağ karıncıklarını keserek çıkarttı. Ameliyata eşlik eden kalp uzmanı Dr. Fred Anderson bu sırada "İnsan yaşamında geri dönülmez bazı anlar vardır, işte birini görüyoruz" dedi ve ekip hasta kalbin yarısını çıkarmayı başardı.

Sıra "Jarvik-7" olarak bilinen ve insan kalbi boyutlarındaki yapay kalbin takılmasına gelmişti. Poliüretan yapıya sahip kalp iki bölmeden oluşuyordu ve dışardan bir ana bompa aracılığı ile verilen havanın yardımı ile çalışıyordu.

Jarvik kalbi hastalanan karıncıkların yerine yerleştirildi, son dikişler atıldı, ancak ortaya bir sorun çıkmıştı: Sol kalp yeterince iyi çalışmıyordu. Doktor DeVires bir ayarlama ile bunun da üstesinden geldi. Herkes terlemişti. Saat sabahın 04.09'unu gösterirken göğüs kapatıldı ve ameliyat tamamlandı.

Ortadoğu yoğun olaylar yaşadı ve yaşayacak

İran-Irak savaşının acı veren görüntülerinden.

1982 yılı belki de en çok Ortadoğu'da iz bıraktı. Bir yandan üç yıldır süren İran-Irak savaşı, öte yandan İsrail'in Lübnan'ı işgali, Kamplardaki katliam, buna bağlı olarak FKÖ'nün ana üslerini terketmesi yılın bölgedeki önemli olaylarıydı ve bütün dünya da bu yıl boyunca bunlarla uğraştı.

Doğal olarak bunlara bir de Körfez'deki durum ile Çevik Kuvvet tartışmasını eklersek 1982'in bölge için ne denli yoğun olaylarla dolu olduğunu görebiliriz.

FKÖ SORUNU

Ortadoğu'da çözümlenmesi gereken sorunların önemlilerinden biri olarak yer alan FKÖ sorunu, İsrail'in kampları dağıtması ile yeni bir çehreye büründü. Tunus'a giden FKÖ genel merkezi, şimdi yeniden örgütlenmeye çalışıyor. Bir görüşe göre FKÖ'nün sonu geldi. Ama daha yaygın bir görüş ise FKÖ'nün artık daha bilinçli olarak örgütlenip, silah yerine diplomasi masalarında daha güçlü bir çözüm bulma yoluna gideceği. Galiba en doğrusu da bu. FKÖ kendi davasına teröre karşı bir görüş ile sahip çıktığı takdirde dünya kamuoyundaki havası da daha olumlu ve güçlü bir görüntü kazanacaktır.

İRAN-IRAK SAVAŞI

Yenme yenilmeden öte bir "Rejim yıkma" niteliğine bürünen savaş, 1982 içinde pek bir rol değişikliği göstermeden sürdü. İran Saddam'ı, Irak ise Humeyni'yi yıpratmak ve ortadan silmek için çalıştı. Ancak bu yıl dikkati çeken iki şey vardı. Biri, bugüne kadar İran'da yoğunlaşan Humeyni karşıtı havanın, 1982'de Irak'da bir yere kadar patlayan bombalarla, dağıtılan bildirilerle ve Saddam karşıtı bir görüntüye büründü. Yani sanki ilk bakışta, Humeyni kendi rejimini kurtardı ama, Saddam yönetimini savaşın uzaması ile zor durumda bıraktı. İkinci noktada ise, savaşın başından beri Irak'ın lehine giden askerî başarı dengesi, bu yılın ortalarından sonra İran lehine döndü. Ama işin gerçeği savaşın henüz ortada olduğu ve de 1983'de de zaman zaman şiddetlenerek bu gereksiz çatışmanın süreceğidir.

KÖRFEZ'DE DURUM

Körfez bölgeleri 1982 öncesinde de ortaya koydukları gibi "Bölgenin yabancı güçlerden arındırılmasından, yanaydı 1982'de de. Ancak buradaki ikilem gene ortaya çıktı ve Suudi Arabistan, ABD Çevik Kuvveti'ne bölgede üs imkânı tanımayacağını ortaya koyarken, Umman Çevik Kuvvet'in tatbikat yapmasına izin verdi. Körfez bölgesi petrol varlığı ile dünya siyasetinde önemli yerini korurken, sürekli olarak askerî bir stratejik bölge olmaktan kaçınıyor zaten.

Ancak Hint Okyanusu'ndaki Sovyet ve ABD deniz dengesi savaşı, ister istemez bu bölge ülkelerini etkiliyor. Şimdi gözler buraya çevrilmişken söyleyenecek tek söz, Körfez'deki herhangi bir anlaşmazlıkta silahların patlaması.

İSRAİL-SURİYE

Bu iki ülkenin durumu âdeta "düşman komşular" şeklinde nitelenebilir. Suriye'nin Lübnan'da giriştiği işgal olayı önce Suriye'yi etkiledi ve dünya barışını da bir hayli tehdit etti. Bu arada FKÖ kamplarını katliam olayı da yeni boyutlar getirdi. Geçen yılın olayları yıl sonuna doğru duruldu, ancak bu hiçbir zaman iki ülke arasında bir barış anlamına gelmemeli. Önemli olan İsrail'in daha barışçı bir yol tutup, bölge güvenliğini zedelememesi.

İşte 1982'de Ortadoğu ve Körfez'i etkileyen sorunlar. Bunların gelecek yıl çözümlenme olasılığı yok tabi ama, dileyelim ki en azından bu yılki kadar büyüyüp daha geniş sorunlara yol açılmasın.

boğa kan gölüne döndü...

İSTLER ÖLÜM SAÇTI

iyet Müdür
polis me-
Havaalanı
nır, ODTÜ
e Demirsa-
nda görevli
rbert Ros-
n Jean Gil-
kaybettiler.
görevli ola-
rdiği trafik
lâl Birol da

çen Ermeni
raham Sar-
olarak ele

geçen ikinci Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan ise önce tedavi edildi, sonra da yargılandı. Ekmekçiyan, yargılaması sırasında "Beynimiz yıkandı, kullanıldık, pişmanım" dedi. Ölüm cezasına çarptırılan Ekmekçiyan'ın cezası Yargıtay'da onaylandı ve infaza ilişkin yasa tasarısı Danışma Meclisi'nde kabul edildi.

ASALA'nın Esenboğa Havaalanı'ndaki kanlı baskından sonra İstanbul'da tuhafiyecilik yapan Artin Penik adlı bir Ermeni yurttaşımız, kendini yakarak olayı protesto etti. Artin Penik kaldırıldığı hastanede öldü. Ermeni Patrikhanesi de baskın olayını şiddetle protesto etti.

İTALYA'DAN SONRA TÜRKİYE'DE DE MAFYANIN BELİ KIRILDI

Türk mafyası gündeme geldi

M. Ali Ağca

Savcı Martella

Bekir Çelenk

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 1982 yılının en çok konuşulan ve tartışılan konularından biri, Papa suikasti ile uluslararası silah kaçakçılığı olaylarındaki gelişmeler oldu. Roma'daki hücresinde yaptığı açıklamalarla günlerce kamuoyunda adından söz ettiren *Mehmet Ali Ağca*'nın Mafia ile olan ilişkisi geride bıraktığımız yıl içindeki gelişmelerle biraz daha ortaya çıktı. Bu gelişmelerle birlikte Papa suikastında Ağca'ya para sağladığı ileri sürülen *Bekir Çelenk* ve Türk mafyasının babası *Abuzer Uğurlu* hakkındaki soruşturmalar gündemden hiç inmedi.

Türkiye'de silah ve gümrük kaçakçılığı suçlarından aranırken, yurt dışına kaçarak kurduğu şirketler aracılığıyla kaçakçılık olaylarını idare etmekle suçlanan Bekir Çelenk, Ağca'nın konuşmaya başlamasıyla yılın en önemli simalarından biri oldu. Çelenk'in Avrupa ülkelerindeki ilişkileri saptanmaya çalışılırken, Bulgaristan'la olan bağı yüzünden uluslararası diplomasi trafiğini de karıştırdı. Avrupalılar ve Batı basınca ağır ithamlarla karşılaşın Bulgaristan, Sofya'daki Vitoşa Oteli'nde eşi *Nilüfer Koçyiğit*'le birlikte kalan ünlü kaçakçı Bekir Çelenk', 9 Kasım 1982 günü gözaltına almak zorunda kaldı. Papa suikasti soruşturmasını yürüten Savcı *Martella*, Çelenk - Bulgaristan - Ağca - Uğurlu ve Mafya ilişkilerine ışık tutmak için soruşturmasını derinleştirirken, Türkiye'de de Mafya ile ilgili önemli gelişmeler oldu.

Silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığının Türkiye'de terörü desteklediği, gün geçtikçe daha açık biçimde ortaya çıkarılırken, gözaltında ve tutuklu bulunan kaçakçılardan çoğunun tekrar tekrar ifadeleri alınarak, haklarında yeni suç dosyaları hazırlandı. İtalyan Savcı Martella, soruşturmasının bir bölümünü Türkiye'ye gelip, Abuzer Uğurlu'nun ifadesini alarak tamamladı. Avrupa ülkelerinde ortaya çıkarılan uluslararası kaçakçılık şebekelerinin Türkiye kanalıyla ilgili gelişmeler, ünlü mafya şefi Abuzer Uğurlu'da birleşiyordu. Abuzer Uğurlu'nun 12 Eylül'den önce Türkiye'de hangi koşullar altında silah ve uyuşturucu mafyasını yürüttüğü ortaya çıkarılırken İtalya'da ortaya çıkarılan ve son yılların en büyük olayı olduğu iddia edilen silah kaçakçılığı şebekesinin Türkiye ile ilgili kanadı Türk polisince kırılarak, Hüseyin Çil, Hasan Neyir, Nejat Söyler ve Mustafa Kısacık gibi ünlü kaçakçılar tutuklanarak cezaevine konuldular.

Bu arada, İstanbul Malî Şube Müdürlüğü dedektifleri kamuoyunda saygınlık kazanan bazı şirketlerin yasa dışı işlerini ortaya çıkardılar. 1982 yılı içinde güvenlik kuvvetlerince yapılan açıklamalarda, silah kaçakçılarınca yurda sokulan silahların Türk Silahlı Kuvvetlerin'dekitoplam silah sayısından fazla olduğu görülüyordu.

Türkiye'de silah ve uyuşturucu mafyası çökertilirken, yurt dışına kaçan ünlü kaçakçılarla ilgili çalışmalar da Emniyet Genel Müdürlüğü'nce hızlandırıldı. Türk istihbaratçıları için altın yıl olarak adlandırılan 1982'de yurt dışındaki kaçaklarla ilgili toplanan bilgilerin doğruluğu daha sonra gelişen olaylarla kanıtlandı. İçişleri Bakanı *Selahattin Çetiner*'in Milliyet'e 82 yılı içinde yaptığı açıklama, yarınki Türkiye için bir özlemi dile getiriyordu. Çetiner kendisiyle görüşen arkadaşlarımıza, *"Belini kırdığımız mafyanın, tekrar dirilerek ilerki yıllarda Türkiye'yi kargaşa ülkesi yapmasına, asla müsaade edilmemesi için, şimdiden gereken yasal ve örgütsel çalışmaları tamamlamaya çalışıyoruz"* dedi.

OCAK

1 Ocak
Pilot teğmen Jerry Rawlings, Gana'da bir darbeyle yönetimi ele geçirdi.

5 Ocak
Yunanistan Başbakanı Papandreu, yardımcısı Fotilas'ı görevden aldı.

Mısır'da yeni Başbakan Muhiddin tarafından kurulan yeni hükümeti, Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek onayladı.

13 Ocak
İngiltere Başbakanı Bayan Thatcher'ın oğlu Mart Thatcher, Sahra çölünde yapılan bir otomobil yarışında kayboldu.

14 Ocak
Boeing 737 tipi bir yolcu uçağı, Beyaz Saray yakınlarında Potomac Nehri'ne düştü, 81 kişi öldü.

18 Ocak
Moskova'da bir fabrikada patlama oldu, 50 kişi öldü.

ABD'nin Paris'teki ataşesi yarbay Charles Ray, silahlı bir saldırı sonucu öldürüldü.

21 Ocak
ABD, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda görüşülerek Güvenlik Konseyi'ne gönderilen "Golan Tepeleri"ni ilhak ettiğinden dolayı İsrail'in kınanmasını öngören tasarıyı veto etti.

27 Ocak
Finlandiya'nın yeni cumhurbaşkanı Koivisto yemin ederek göreve başladı.

28 Ocak
İtalya'da Kızıl Tugaylar'ın elinde 42 gün rehin kalan Amerikalı General Dozier kurtarıldı.

ŞUBAT

1 Şubat
Polonya'nın Gdansk kentinde meydana gelen çatışmalarda 15 kişi yaralandı.

11Şubat
Suriye'nin Hama kentinde hükümet kuvvetleriyle Müslüman Kardeşler Örgütü üyeleri arasında çatışma çıktı, 15 kişi öldü.

17 Şubat
Malta Cumhurbaşkanlığı'na Bayan Agatha Barbara getirildi.

27 Şubat
ABD, Libya ve Romanya'ya ticarî ambargo koydu.

MART

2 Mart
El Salvador'da hükümet kuvvetleriyle gerillalar arasında çıkan çatışmalarda 122 kişi öldü.

6 Mart
Cezayir'de parlamento seçimleri yapıldı.

7 Mart
Guatemala'da yapılan ve 100 kişinin ölümüyle sonuçlanan seçimleri Guavera kazandı.

11 Mart
Güney Amerika ülkelerinden Surinam'da darbe girişiminde bulunan teğmen Hawker yaralı olarak yakalandı.

14 Mart
Kolombiya'da parlamento seçimleri yapıldı.

16 Mart
Nikaragua'da olağanüstü durum ilân edildi.

17 Mart
ABD'nin Bidra Körfezi'nde herhangi bir manevraya girişmesi, Libya tarafından "3. Dünya Savaşı'nı başlatıcı bir kıvılcım" olarak nitelendi.

18 mart
El Salvador'da dört Hollandalı gazeteci öldürüldü.

21 Mart
Uzay Mekiği "Columbia" üçüncü kez uzaya gönderildi.

23 Mart
İran, bir buçuk yıldır Irak işgalinde bulunan Dezful kentini geri aldı.

Guatemala'da yapılan darbe sonucu Başkan Garcia düşürüldü.

24 Mart
Bengladeş'te darbe oldu, Devlet Başkanı Abdüssettar darbecilere teslim oldu. Emekli yargıç Çavduri Devlet Başkanlığı'na getirildi.

28 Mart
El Salvador'da yapılan seçimlerde 29 kişi öldü.

29 Mart
Falkland Adaları'nın kendisine ait olduğunu iddia eden Arjantin, donanmasını alarma geçirdi.

30 Mart
İran birlikleri, Irak'a karşı geniş çaplı bir operasyon başlattı.

31 Mart
İngiltere Falkland'ı geri almak amacıyla bir donanmayı yola çıkardı.

NİSAN

2 Nisan
Kuzey İrlanda'ya sınırlı bir özerklik tanıyan tasarı İngiltere Bakanlar Kurulu'nda onaylandı.

4 Nisan
ABD'nin çeşitli bölgelerinde patlayan kasırgalar, 31 kişinin ölümüne neden oldu.

8 Nisan
İngiltere Falkland Adaları'nı ablukaya aldığını açıkladı.

9 Nisan
Suriye Irak'la olan sınırını kapattı.

11 Nisan
Alan Goodman adlı bir musevi, Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'ya silahlı bir saldırıda bulundu ve camidekileri makineli tüfek ateşine tuttu.

15 Nisan
Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ı öldürenlerden beş kişi Kahire'de idam edildi.

18 Nisan
Suriye, Irak'la tüm diplomatik ilişkilerini kesti.

21 Nisan
İsrail, Sina yarımadasını Camp David anlaşması gereği Mısır'a devretti.

25 Nisan
Falkland Adaları'na doğru ilerleyen İngiliz savaş gemileri, Güney Georgia adasına asker çıkartarak, adayı yeniden İngiliz egemenliği altına aldılar.

MAYIS

1 Mayıs
Falkland Adaları'nda Arjantin ve İngiliz uçakları arasında karşılıklı çarpışmalar başladı.

3 Mayıs
İran Kuzistan bölgesinde geniş çaplı bir saldırıya geçti.

4 Mayıs
Cezayir Dışişleri Bakanı Bin Yahya'nın bulunduğu uçak, İran'da düştü, bakan ve yanındakiler yaşamlarını kaybetti.

10 Mayıs
Trablusşam'da meydana gelen çatışmalarda 33 kişi öldü.

15 Mayıs
Falkland'a ilk İngiliz komando birliği çıktı.

19 Mayıs
Ünlü İtalyan sinema oyuncusu Sophia Loren, bir vergi suçu nedeniyle 30 günlük hapis cezasını çekmek üzere Caserta Hapishanesi'ne girdi.

22 Mayıs
İngiltere, Falkland'a çıkarma yaptı.

HAZİRAN

2 Haziran
ABD Başkanı Ronald Reagan, 10 günlük bir Avrupa gezisine çıktı.

3 Haziran
İsrail'in Londra büyükelçisi Shloma Argov'a bir suikast girişiminde bulunuldu, Argov ağır yaralandı.

4 Haziran
İsrail savaş uçakları, Güney Lübnan'ı bombaladı, 150 kişi öldü.

6 Haziran
İsrail birlikleri Lübnan'a girdi.

7 Haziran
Çad'da eski Devlet Başkanı Habare, bir darbeyle yönetimi ele geçirdi.

8 Haziran
Suriye savaş uçakları Lübnan'a giren İsrail birliklerine saldırdı.

9 Haziran
İran Dışişleri Bakanı Velâyetî, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda konuşurken, saldırıya uğrayarak tartaklandı.

11 Haziran
Lübnan'da ateşkes ilân edildi.

12 Haziran
Falkland Adaları'nın yönetim merkezi Port Stanley limanı İngiliz birliklerinin eline geçti.

13 Haziran
Suudî Arabistan Kralı Halid, bir kalp krizi sonucu öldü, yerine kardeşi Fahd bin Abdülaziz geçti.

14 Haziran
Falkland'daki Arjantin birlikleri komutanı General Menendez teslim oldu.

17 Haziran
Arjantin Devlet Başkanı General Galtieri, görevden alındı.

21 Haziran
İngiltere veliahdı Prens Charles'ın eşi Prenses Diana, bir erkek çocuk dünyaya getirdi.

22 Haziran
Arjantin'de Devlet Başkanlığı'na General Bignone getirildi.

25 Haziran
ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig, görevinden istifa etti.

İsrail, bir süredir kuşatma altında bulundurduğu Batı Beyrut'a yoğun bir bombardıman başlattı.

TEMMUZ

4 Temmuz
Meksika'da yapılan Devlet Başkanlığı seçimlerini Miguel de la Madrid kazandı.

İsrail, ABD'nin Lübnan'dan çekilme önerisini reddetti.

10 Temmuz
ABD'de Boeing-727 tipi bir yolcu uçağı düştü, 156 kişi öldü.

12 Temmuz
İngiltere Kraliçesi Elizabeth'in yatak odasında yabancı bir kişi yakalandı.

16 Temmuz
İran, Irak'a karşı geniş çaplı bir operasyon başlattı.

19 Temmuz
İngiltere Kraliçesi Elizabeth'in koruma görevlisi Michael Tristail, eşcinsel olduğunun açıklanması üzerine görevinden istifa etti.

21 Temmuz
Paris, Londra ve Frankfurt'ta büyük çapta maddî hasara yolaçan patlamalar meydana geldi.

25 Temmuz
FKÖ Lideri Yaser Arafat, İsrail'i tanıyacaklarına dair bir belge imzaladı.

27 Temmuz
ABD ve İsrail, Arafat'ın imzaladığı belgeyi reddetti.

AĞUSTOS

1 Ağustos
Kenya'da başarısız bir darbe girişimi oldu.

3 Ağustos
İngiltere hükümeti, İngiliz şirketlerinin "Doğal Gaz Petrol Boru Hattı"na yapacakları malzeme satışını serbest bıraktı.

7 Ağustos
İtalya Başbakanı Spadolini istifa etti.

17 Ağustos
Lübnan'da taraflar arasında Batı Beyrut'taki Filistinli gerillaların kenti boşaltmaları konusunda anlaşma sağlandı.

18 Ağustos
Lübnan'da cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı, ilk turda bir sonuç alınamadı.

19 Ağustos
Batı Beyrut'un boşaltılması konusunda yapılan anlaşma taraflarca imzalandı.

20 Ağustos
Çokuluslu Barış Gücü'ne bağlı İtalyan ve Fransız askerleri Beyrut'a geldi.

21 Ağustos
Filistinli gerillaların Batı Beyrut'u boşaltarak çeşitli Arap ülkelerine gönderilmesi işlemine başlandı.

23 Ağustos
Lübnan'da cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda Beşir Cemayel cumhurbaşkanlığı görevine getirildi.

25 Ağustos
Çokuluslu Barış Gücü'ne bağlı ABD deniz piyadeleri Beyrut'a geldi.

EYLÜL

1 Eylül
Filistinli gerillaların Beyrut'tan boşaltılması işlemi tamamlandı.

4 Eylül
Çin Anayasası'nda yapılan değişiklik sonucu Sovyet yönetim biçimi paralelinde bir düzenlemeye gidildi.

6 Eylül
12. Arap Zirvesi Fas'ın Fez kentinde toplandı.

10 Eylül
İran'ın eski Dışişleri Bakanlarından Kerim Sencabi, Fransa'dan siyasal sığınma hakkı istedi.

12 Eylül
Çin Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne Hu Yaobang getirildi.

14 Eylül
Lübnan Cumhurbaşkanı Beşir Cemayel bir bomba patlaması sonucu öldürüldü.

15 Eylül
İran'ın eski dışişleri bakanlarından Sadık Kutbizâde, Tahran'da idam edildi.

Cemayel'in öldürülmesini bahane eden İsrail birlikleri Batı Beyrut'a girdi.

18 Eylül
Beyrut'a Filistinli mültecilerin bulunduğu Sabra ve Şatilla kamplarında 1200'den fazla kişinin ölümüyle sonuçlanan bir toplu kıyım ortaya çıkarıldı.

19 Eylül
İsveç'te yapılan genel seçimleri Olof Palme başkanlığındaki Sosyal Demokrat Parti kazandı.

EKİM

1 Ekim
Federal Almanya'da Sosyal Demokrat Helmut Schimidt başkanlığındaki koalisyon hükümeti düşürüldü. Başbakanlığa Hıristiyan Demokrat Helmut Kohl getirildi.

2 Ekim
Tahran'da bir otelde patlayan bomba, 60 kişinin ölümüne yolaçtı.

10 Ekim
Roma'da İslâm merkezi bombalandı.

12 Ekim
Japonya Başbakanı Suzuki istifa etti.

28 Ekim
İspanya'da yapılan genel seçimleri Felipe Gonzales başkanlığındaki Sosyalist Parti kazandı.

KASIM

2 Kasım
ABD'de ara seçimler yapıldı.

4 Kasım
Lübnan ordusuna bağlı birlikler İsrail işgalinden sonra ilk kez Beyrut'un tüm kesimlerinde mevzilendi.

7 Kasım
Yukarı Volta'da darbe oldu.

10 Kasım
Dayanışma Sendikası'nın ikinci kuruluş yıldönümü nedeniyle Polonya'nın Varşova, Wroclav ve Nova kentlerinde olaylar çıktı.

12 Kasım
Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne eski KGB başkanlarından ve merkez komitesi üyesi Yuri Andropov getirildi.

13 Kasım
İtalya Başbakanı Spadolini istifa etti.

14 Kasım
Polonya'da 10 aydan beri tutuklu olan Dayanışma Sendikası lideri Lech Walesa, serbest bırakıldıktan sonra ilk kez basın mensuplarıyla görüştü.

15 Kasım
Brezilya'da 18 yıldan bu yana ilk kez serbest seçim yapıldı.

20 Kasım
Çin Dışişleri Bakanı Huang Hua görevinden alındı.

26 Kasım
Libya'da yapılacak olan Afrika Birliği zirvesi iptal edildi.

27 Kasım
"Uluslararası Gümrük Tarifeleri Örgütü" (GATT) toplantıları Cenevre'de başladı.

ARALIK

1 Aralık
İtalya'da yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Fanfani kabinesini açıkladı.

7 Aralık
Reagan'ın umut bağladığı MX bütçesi Temsilciler Meclisi'nde reddedildi.

13 Aralık
İtalya'da Fanfani hükümeti güvenoyu aldı.

19 Aralık
Polonya parlamentosu, sıkıyönetimin askıya alınması için hükümete yetki verdi.

20 Aralık
İsrail ve Lübnan işgal kuvvetlerinin geri çekilmesi görüşmelerine başlandı.

21 Aralık
Kohl ve koalisyon ortakları Hamburg seçimlerini kaybetti.

MX füze bütçesi, ABD Kongre Uzlaşma Komitesi'nde de reddedildi.

23 Aralık
Yeni Sovyet lideri Andropov, nükleer silahların azaltılması önerisinde bulundu. Öneri, İngiltere, Fransa ve ABD tarafından reddedildi.

Çin-Sovyet ilişkileri dünya gündeminde

Geçen kasım ayında, Sovyet lideri **Leonid Brejnev**'in ölümünden sonra, Moskova'da düzenlenen cenaze törenine Çin Dışişleri Bakanı **Huang Hua**'nın katılması dikkatleri birdenbire Sovyet-Çin ilişkilerinin üzerinde toplamıştı.

Bu yıllardan beri üst düzeydeki bir Çin yetkilisinin Moskova'yı ziyareti anlamını taşıyordu. İki komşu ülke arasında yıllardan beri süregelen soğukluk acaba sona mı eriyor, buzlar erimeye mi yüztutuyordu!

Huang Hua'nın, Moskova'da cenaze töreninden sonra, Sovyet liderleri ile görüşmesi ve Pekin'in Moskova ile ilişkilerini normalleştirmeyi arzu ettiğini belirtmesi, diplomatik çevrelerde bu sorunun merakla sorulmasına yol açıyordu.

ANLAŞMAZLIĞIN NEDENİ

SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin 1960'larda bozulmasının çeşitli nedenleri vardır.

İdeolojik görüş ayrılıkları, anlaşmazlığın nedenlerinden sadece biridir. O yıllarda Mao ve işbaşındaki ekibi, Sovyetler Birliği'ni "Revizyonizm" ile suçluyordu. Gerçekten o dönemde Çin'de katı bir komünizm uygulanıyor ve Sovyet sistemi Marksizm-Leninizmden bir sapma olarak görülüyordu.

İdeolojik farklılıklar, iki ülke arasında bir söz ve yazı savaşına yol açmakla beraber, gerginliğin önemli bir nedeni de, çıkar çatışmaları idi.

İki ülke arasında bir sınır anlaşmazlığı vardı ve ikisi de sınır bölgesine büyük kuvvetler yığmış bulunuyordu. Zaman zaman çıkan ufak sınır olayları dahi, gerginlik yaratıyordu.

Daha önemlisi, Çin'in "üçüncü dünya"nın liderliğine oynaması ve Sovyetler'i yayılmacı bir politika izlemekle suçlaması, Pekin ile Moskova arasında ciddî bir bunalım yaratıyordu. Çin, Sovyetler'in özellikle Asya'da, Afrika'da ve Latin Amerika'da birçok ülkeyi etkinliği altına alma çabalarından çok rahatsız oluyor ve bunu "Rus emperyalizmi"nin açık bir belirtisi olarak görüyordu. Sovyetler'in Afganistan'ı işgâl etmesi ve Vietnam'ın Kampuçiya'yı istilâ etmesini desteklemesi, Çinlileri büsbütün huzursuzlaştırıyordu.

ÇÖZÜM YOLLARI

İşte yıllardan beri süregelen Sovyet-Çin gerginliği öylesine önemli nedenlere dayanıyordu.

Huang Hua'nın Moskova'daki temasları, acaba bu gerginliğin giderilmesi yolunda atılmış bir ilk adım sayılabilir miydi?

Bu konuda gerek Pekin'de gerek Moskova'da bir "arzu" vardı. Ama bu arzu nasıl gerçekleşebilirdi?

Kuşkusuz böyle bir arzunun duyulması da çok önemli bir gelişme idi. Çünkü, son yıllarda iki ülke de, ilişkilerin düzelmesi konusunda fazla istekli görünmüyorlardı. Hatta Çin, Rusya'ya karşı "Amerika kartını" oynuyor, yani ABD ile daha sıkı ilişkiler kurarak, Ruslara meydan okuyordu.

Bu arzunun duyulmasında, her ülkedeki iç olayların etkili olduğu kuşkusuz. Çin'de Mao'dan sonra **Deng Şiaoping**'in liderliğinde yeni, daha pragmatik bir yönetim kurulmuştu. Çin'de çok şey değişiyordu. Sovyetler'e karşı eski tutumun değişmesi de bir sürpriz olmayacaktı.

Sovyetler Birliği'nde de şimdi yeni bir yönetim vardı.

Gerçi **Yuri Andropov**'un dış politikasında ne gibi değişiklikler olacağını kestirmek için zaman çok erkendi ama, Çin Dışişleri Bakanı'na gösterilen ilgi ve belirtilen iyiniyet, bir işaret sayılabilirdi.

Ne var ki, Çin-Sovyet yakınlaşmasının gerçekleşmesi kolay olmayacaktır. Çünkü Çin, bunun için Sovyetler'in Afganistan'dan çekilmeleri, Vietnam konusundaki tutumlarını değiştirmeleri ve Çin sınırındaki kuvvetlerini azaltmaları gibi ön koşullar öne sürüyor. Moskova ise, bu koşulları yerine getirmeye razı görünmüyor.

Buna rağmen, Asya'nın bu iki dev devleti arasında uzun yıllardan sonra ilk kez bazı temasların yapılması ve ilişkilerin düzelmesi arzusunun ifade edilmesi, 1982 yılının önemli gelişmelerinden biridir.

İNGİLİZ TAHTINA VARİS GELDİ

Dünyanın en eski krallıklarından biri olan İngiltere tahtının altmışıncı sahibesi **Kraliçe II. Elizabeth**, 1982'de tahta çıkışının 30. yıldönümünü kutlarken, kendisini en çok mutlu eden armağanı, oğlu **Veliaht Prens Charles** veriyordu:

Bin yıllık İngiliz tahtının geleceğini güvence altına alan küçük **Prens William**'ın doğumu, haziran ayı sonunda 101 pare top atışı ile duyuruldu.

Bugün Ingiliz tahtı, sadece sembolik bir nitelik taşıyor. Bununla birlikte törelere ve geleneklerine düşkün İngilizler, küçük Prens William'ın doğumunu sevinç çığlıkları ile karşıladılar. Artık İngiltere'nin de cumhuriyet olmasını isteyen küçük bir grubun sesi ise, bunca gürültü arasında kaynadı gitti.

Geçen yıl **Leydi Diana Spencer** ile gözkamaştırıcı bir düğünle evlenen Prens Charles'dan sonra tahta geçmede ikinci sırayı alan Prens William, böylece amcaları, Falkland savaşına helikopter pilotu olarak katılan yakışıklı çapkın Prens Andrew ve Prens Edward'ı, halası Prenses Anne'ı tahta geçme sıralamasında biraz daha gerilere itti.

Küçük prens, 1983'de ilk resmî gezisine çıkmaya hazırlanıyor.

Prens William, annesinin kucağında

BİRİKİ SATIRLA DÜNYANIN HALİ

SAVAŞLAR

İsrail'in Lübnan'a saldırısı.

İngiltere ile Arjantin arasındaki Falkland savaşı.

Üçüncü yılına giren İran-Irak savaşı.

Ogaden yüzünden Somali ile Etiyopya arasındaki savaş.

İÇ SAVAŞLAR

Afganistan
El Salvador
Kamboçya
Eritre
Guatemala

BÜYÜK GÖSTERİLER VE KARIŞIKLIKLAR

Polonya olayları.

Arjantin'de cuntaya karşı gösteriler.

Batı Avrupa ve Amerika'da nükleer silahlara karşı gösteriler.

ÖNEMLİ İKTİDAR DEĞİŞİKLİKLERİ

İspanya'da Felipe Gonzales önderliğinde Sosyalist İşçi Partisi.

Batı Almanya'da Schmidt'in yerini Helmut Kohl'un alması.

İsveç'te yedi yıl sonra Olof Palme'nin yeniden iktidara gelmesi.

Brezilya'da askerî yönetimin yerini seçimle gelen hükümete bırakması.

El Salvador'da aşırı sağcı Roberto d'Aubisson'un iktidara gelmesi.

Japonya'da Zenko Suzuki'nin yerini Yasuhiro Nakasone'ye bırakması.

Çin'de yönetim değişikliği.

Bolivya'da askerî yönetimin ülkeyi terk edip, yerini seçilmiş cumhurbaşkanı Siles Zuazo'ya bırakması.

Meksika'da Lopez Portillo'nun yerini Miguel de la Madrit'in alması.

Sovyetler'de Leonid Brejnev'in ölümünden sonra partinin başına Yuri Andropov'un geçmesi.

Dünyada Türkiye'yi ilgilendiren olaylar

OCAK

1 Ocak
Yunanistan, AET'ye verdiği notada, Türkiye ve Polonya hakkında şikâyette bulundu.

12 Ocak
ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig, "Türkiye'nin Polonya'ya benzetilemeyeceğini" söyledi.

14 Ocak
AET Türkiye hakkında yılın ilk görüşmesini yaptı.

15 Ocak
Ermeniler, Los Angeles Üniversitesi'nde Türkiye hakkında verilen dersi bastılar.

19 Ocak
Norveç, Türkiye'ye yapacağı silâh ve askerî malzeme yardımını askıya aldı.

20 Ocak
Alman Parlamentosu, Türkiye'ye yapılacak 260 milyon mark tutarındaki yardımı onayladı.

22 Ocak
Türkiye'nin Berlin Büyükelçisi Doğan Türkmen'e silahlı bir saldırıda bulunan Ermeni terörist Kilimciyan'ın duruşması Fransa'nın Aix En Provence kentinde başladı.

24 Ocak
Terörist Kilimciyan 2 yıl hapse mahkûm oldu.

28 Ocak
Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan uğradığı silahlı bir saldırı sonunda şehid oldu. Arıkan'ın katili Ermeni terörist Sasunyan yakalandı.
Avrupa Konseyi'nde yapılan oylamada 68 lehte ve 41 aleyhte oyla Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nde kalması kabul edildi.

ŞUBAT

2 Şubat
Ermeni terörist Sasunyan'ın yargılanmasına Los Angeles'ta başlandı.

10 Şubat
Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet konusunda dört ülkenin anlaşmazlığa düştüğü bildirildi.

20 Şubat
Türkiye-Irak sınırındaki Habur gümrük binası çöktü, 23 kişi öldü.

23 Şubat
Mehmet Ali Ağca'nın suç ortağı olduğu söylenen Mehmet Şener, İsviçre'de yakalandı.

24 Şubat
Devlet Başkanı Kenan Evren, resmî bir gezi için Bulgaristan'a gitti.

MART

16 Mart
Irak'la Türkiye arasındaki ticaret hacminin 1 milyar dolara çıkartılması konusunda prensip anlaşması yapıldı.

17 Mart
Tapulu arazilerinin ellerinden alınmasını protesto eden 10 Türk, Yunanistan'ın İskeçe kentinde açlık grevi yaptı.

20 Mart
Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Kuveyt'e gitti.
Türkiye, İskeçe'deki tapu olayları için Yunanistan'a nota verdi.

25 Mart
Avrupa Konseyi'nin Türkiye'de inceleme yapma isteği Türk makamlarınca reddedildi.

31 Mart
AET'yle Türkiye arasındaki pamuk ipliği konusunda yapılan görüşmelerde anlaşma sağlanamadı.

NİSAN

3 Nisan
Yunanistan'ın İskeçe kentinde 150 Türk daha, tapulu arazilerinin ellerinden alınmak istenmesi üzerine direnişe geçti.

5 Nisan
Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, resmî bir gezi için Romanya'ya gitti.

8 Nisan
Türkiye'nin Ottowa Ticaret Ataşesi Kâni Güngür, Ermeni teröristlerin düzenlediği bir suikast girişiminde ağır yaralandı.

13 Nisan
Refahiye'de ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir uçak düştü, 28 Amerikalı öldü.

24 Nisan
Brüksel'de Türk işçilerinin oturduğu bir binada yangın çıktı, 16 Türk yaşamını kaybetti.

MAYIS

5 Mayıs
Türkiye'nin Boston Fahri Konsolosu Orhan Gündüz Ermeni teröristler tarafından şehid edildi.

13 Mayıs
ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig, Ankara'ya geldi.

22 Mayıs
Türkiye'nin 5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, İstanbul'da öldü.

29 Mayıs
Federal Almanya'da Semra Ertan adlı bir Türk kızı kendini yaktı.

HAZİRAN

7 Haziran
Türkiye'nin Lizbon idarî ataşesi Erkut Akbay, Ermeni teröristler tarafından şehid edildi.

20 Haziran
"Banker Kastelli" adıyla tanınan Abidin Cevher Özden İsviçre'ye kaçtı.

TEMMUZ

16 Temmuz
Türkiye, "Rogers Planı"nın uygulanmasını sağlamak amacıyla NATO nezdinde girişimde bulundu.

28 Temmuz
Canterbury Başpiskoposu Türkiye'ye geldi.

AĞUSTOS

1 Agustos
Sudan Devlet Başkanı Cafer Nimeyrî resmî bir ziyaret için Türkiye'ye geldi.

6 Ağustos
Başbakan Bülend Ulusu, İran-Irak savaşında arabuluculuk yapmak amacıyla İran'ın başkenti Tahran'a gitti.

7 Ağustos
Ermeni teröristler tarafından Ankara Esenboğa Havaalanına bir baskın düzenlendi, 6 kişi şehid edildi.

27 Ağustos
Kanada askerî ataşemiz Albay Atilla Altıkat Ottawa'da Ermeniler tarafından şehid edildi.

EYLÜL

6 Eylül
"Mar Transporter" adlı bir Türk şilebi Basra Körfezi'nde Irak bombardımanı sonucu batırıldı. "Banker Kastelli" Tunus'ta yakalandı.

7 Eylül
Esenboğa baskınını düzenleyenlerden Ermeni terörist Ekmekçiyan, ölüm cezasına çarptırıldı.

10 Eylül
Türkiye'nin Burgaz idarî ataşesi Bora Süelkan Ermenilerce şehid edildi.

13 Eylül
Bir Türk diplomatına karşı suikast hazırlığı içinde bulunan Zaven Bedros ve Gris Gregorian adlı iki Ermeni terörist Londra'da yakalandı.

14 Eylül
Atina askerî ataşemiz yarbay Osman Boyalar, linç edilmek istendi.

15 Eylül
Türkiye ile Yunanistan arasında bir süredir devam eden "moratoryum"un bittiği açıklandı.

EKİM

15 Ekim
İsviçre, Ağca ile ilgili olarak aranmakta bulunan Ömer Bağcı'yı iade etti.

23 Ekim
Türkiye'nin Rotterdam Başkonsolosu Kemalettin Demirer'e başarısız bir suikast girişiminde bulunan Ermeni terörist Evingülü'nün yargılanmasına başladı.

26 Ekim
Mehmet Ali Ağca'ya yardım ettiği gerekçesiyle arananlardan Ömer Ay, Federal Almanya tarafından Türkiye'ye iade edildi.

KASIM

3 Kasım
Dev-Sol militanları, Türkiye'nin Köln Başkonsolosluğu'nu bastı.

5 Kasım
Amsterdam Turizm Büromuz, yasadışı bir örgüt üyelerince işgal edildi.

6 Kasım
Evingülü 6 yıl hapse mahkûm oldu.

7 Kasım
Bir Sovyet yolcu uçağı silâh zoruyla Sinop'a kaçırıldı.

8 Kasım
Yunanistan Başbakanı Papandreu, "Limni adasını silâhlandırma hakkına sahibiz" dedi.

9 Kasım
Türk Hava Yolları'nın Paris bürosu, Dev-Sol militanlarınca basıldı.

18 Kasım
Ürdün Kralı Hüseyin Türkiye'ye geldi.

22 Kasım
Macaristan Başbakanı Lazar, resmî bir ziyaret için Ankara'ya geldi.

24 Kasım
Yunanistan, Türkiye-Yunanistan dışişleri bakanları toplantısını tek taraflı olarak iptal etti.

ARALIK

10 Aralık
Bulgaristan, Bekir Çelenk'in tutuklandığını açıkladı.

11 Aralık
Almanya'nın Türkiye'ye yapacağı dondurulmuş yardım serbest bırakıldı.

18 Aralık
Bekir Çelenk, haklarında tutuklama kararı olan iki Bulgarla birlikte Sofya'da katıldığı basın toplantısında suçlamaları reddetti.

Frankfurt Yüksek Mahkemesi, İtalyan yargıcın isteği üzerine Serdar Çelebi'nin İtalya'ya iadesine karar verdi.

21 Aralık
OECD Türkiye'ye 800 milyon dolarlık yardımı onayladı.

M. Ali Ağca ve Papa'ya suikast girişimi İtalyan parlamentosunda tartışıldı.

Sovyetler Birliği'nden Sinop'a uçak kaçıran D. Almanlar beraat ettiler.

25 Aralık
Ağca olayında Bulgarların rolünü ortaya atan İtalyan Savcı Martella, görevden alınmasını istedi.

KALKINMA HIZI YÜZDE 4.4 OLDU

1982'de sanayi sektörünün yüzde 3.2 ve imalat sanayii kesiminin yüzde 4.8 oranında büyümesi, küçümsenecek gelişmeler değildir.

İnşaat sektöründeki gelişme ise yüzde 0.5'te kaldı. Ticaret, ulaştırma ve Haberleşme sektörlerinin gelişme hızı ise geçen yıla oranla daha düşük oldu

TÜRKİYE'de ekonominin performansını istatistikler yardımıyla yakından izlemek kolay değildir. Özellikle üretim ve yatırım gibi reel göstergeler aylık olarak derlenemediğinden ancak bir takım ipuçları yardımıyla ekonomik faaliyetlerin canlanıp canlanmadığı kestirilmeye çalışılır. Örneğin, hammadde ithalâtında, enerji kullanımında, orta vadeli kredi istemindeki artışlar üretim genişlemesine kanıt olarak gösterilebilir. Öte yandan makine-teçhizat ithalâtında olağan yenileme yatırımlarının üstündeki artışlara dayanılarak yatırım faaliyetinin canlandığı ileri sürülebilir. Neyse ki, ülkemizde en kolay derlenebilen istatistikler dış ticaret, enerji kullanımı ve parasal göstergelere ait verilerdir. Ancak, bu istatistiklerin yayımlanmasında dahi bazen üç aya varan gecikmeler olmaktadır. Ayrıca mevduat ve kredi gibi parasal göstergeleri konsolide olarak yayınlamak daha da uzun zaman almaktadır.

REEL GÖSTERGELER:

1982 millî geliri hakkında son geçici tahmin Kasım ayında Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılmış bulunmaktadır. Buna göre, 1982 yılında GSMH mutlak değerinin carî üretici fiyatlarıyla 8.735.9 milyar TL., 1968 yılı sabit fiyatlarıyla ise 224.2 milyar TL. olacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda sabit fiyatlarla kalkınma hızının yüzde 4.4 olması beklenmektedir.

1981 yılında sabit fiyatlarla yüzde 0.4 oranında bir gelişme gösteren tarım sektörünün 1982 yılında yüzde 6.7 oranında büyümesi olumlu olarak nitelendirilebilir. Son yirmi yıllık dönemde yılda ortalama yüzde 3.2 oranında gelişmiş olan bu sektörün 1982 yılında gösterdiği gelişme 1982 sonunda ve 1983 başında toplam istemi olumlu yönde etkileyecektir.

1981 yılında sanayi sektörü yüzde 7.2, imalât sanayi kesimi ise yüzde 8.1 oranında bir gelişme göstermiştir. 1979 ve 1980 yıllarında ise arka arkaya gerilemeler görülmüştü. Bu nedenle 1982 yılında sanayi sektörünün yüzde 3.2, imalât sanayii kesiminin yüzde 4.8 oranında büyüme göstermesi küçümsenecek gelişmeler değildir. İnşaat sektörünün 1982 yılında geçen seneye oranla önemli bir gelişme göstermesi beklenmemektedir. Bu sektörde gelişme hızının yüzde 05 olacağı hesaplanmıştır.

Ticaret, Ulaştırma ve Haberleşme sektörlerinde gelişme hızının geçen yıla oranla daha düşük olacağı sanılmıştır. Söz konusu sektörlerde gelişme hızları sırası ile yüzde 65.8 ve yüzde 1.3 olarak belirlenmiştir.

PARASAL GÖSTERGELER:

Tedavüle çıkarılan banknot miktarı 1982 yılının ilk yarısında planlı ve muntazam bir seyir izlemiş ve yıllık artış oranını yüzde 35'de tutmak amaçlanmıştır. Ancak Kasım 1982 sonu itibariyle tedavüle çıkarılan banknot miktarı yüzde 33 oranında artarak 514 milyar liraya varmıştır. Geçen yılın aynı döneminde emisyon artışı yüzde 21 oranında idi.

Mevduat bankalarındaki toplam mevduat Kasım ayı ortasında yılbaşına oranla yüzde 29.4 artış göstererek 1953.6 milyar TL.'sına yükselmiştir. 1981 yılının eş döneminde ise toplam mevduattaki artış hızı yüzde 58.5 olmuştur. Tasarruf mevduatı da 1981 yılında ulaşmış olduğu artış hızını koruyamamıştır. 1981 yılının ilk 10.5 ayında yüzde 156.0 gibi çok yüksek bir oranda artan vadeli tasarruf mevduatı 1982'nin aynı döneminde yüzde 61.9 oranında artmıştır.

1981 yılının sonunda 2059.1 milyar TL. olan toplam kredi stoku 1982 Kasım ayı ortasında 2386.9 milyar TL.'sına yükselmiştir. 1982 yılını 1981 yılının eş dönemi ile karşılaştırdığımızda toplam kredi stokunun 1982 yılında daha yavaş arttığı görülmektedir. 1981'in ilk on buçuk ayında yüzde 36.6 olan artış hızı 1982'nin eş döneminde yüzde 15.9'a düşmüştür. 1981'in ilk on buçuk ayında yüzde 25.5 oranında artan Merkez Bankası doğrudan kredileri 1982 yılında yüzde 1.2 oranında azalmıştır.

Kalkınma ve yatırım bankalarının kredilerinde de dikkate değer bir değişim vardır. Geçen senenin ilk on buçuk ayında yüzde 33.2 azalan krediler 1982 yılında yüzde 11.9 oranında artmıştır.

Özel mevduat bankalarının ve kamu mevduat bankalarının kredilerindeki artış oranları geçen yıla oranla daha düşük olmuştur.

Enflasyon oranında üç yıl arka arkaya görülen hızlı artış durdurulmuş ve Türkiye ekonomisi istikrarlı bir enflasyon ortamına çekilmiştir. Enflasyonun yüzde 25 ile 35 limitleri arasında dalgalandığı bu ortamda enflasyon beklentileri henüz ortadan kalkmış değildir. Buna çeşitli bölgeler ve çeşitli endeksler arasındaki sapmaların ve endekslerin güvenirlik derecesinin düşüklüğü rol oynamaktadır.

Ticaret Bakanlığı Toptan Eşya Fiyatları Endeksi Ekim 1981, Ekim 1982 arasındaki 2 aylık dönemde yüzde 21.3 arasında artarken, Ankara geçinme endeksi yüzde 29.4, İstanbul Geçinme Endeksi yüzde 29.1 oranında artış göstermiştir.

DIŞSATIM

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün bilgilerine göre, 1982 yılının ilk dokuz ayında toplam ihracat 3 milyar 817 milyon doları bulmuştur. Bu rakam geçen yılın eş dönemindeki ihracatı yüzde 26.9 geçmiş durumdadır.

1982 yılının ilk dokuz ayında sanayi ürünleri ihracatında, dışa açılma çabaları doğrultusunda yine önemli bir artış olduğu gözlenmektedir. Ocak-Eylül döneminde yapılan ihracatın dağılımına ilişkin veriler 2.312.6 milyon dolarlık sanayi ürünü ihraç edildiğini, bu miktarın geçen yıl gerçekleştirilen 1.433.5 milyon dolarlık düzeye göre yüzde 61.3 oranında daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Sanayi ürünlerinin toplam ihracat içindeki payı da yükselme eğilimindedir. Eylül ayı sonunda toplam ihracat içinde sanayi ürünleri yüzde 60.1'lik bir pay almış durumdadır. Bu oran, geçen yılın aynı döneminde ise yüzde 47.6'da kalmıştı.

Ortadoğu ve Arap ülkeleri ile karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi ve bu ülkelere yapılan ihracatın arttırılması konusunda sürdürülen çabalar ise olumlu sonuç vermektedir.

Özel sektör ve kamu sektörü yetkililerince karşılıklı ticarî heyet ilişkileri yoğunlaştırılan ülkelere olan ihracatın önceki yıllara göre belirgin bir artış gösterdiği izlenmektedir. Ortadoğu ülkeleri içinde en fazla ihracat yapılan ülke olan Irak'a yılın ilk dokuz ayında 487 milyon dolarlık satış yapılmıştır.

İran'a ise 1982 yılının dokuz aylık döneminde 481 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır. Dokuz ayda Libya'ya 188 milyon dolarlık ve Suudi Arabistan'a 233 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.

DIŞ ALIM

1982 yılının Ocak-Eylül aylarını kapsayan dokuz aylık dönemde OECD ülkelerine 1.6 milyar dolarlık, AET ülkelerine ise 1.1 milyar dolarlık ihracat yapılmıştır. Başka bir deyişle Batı ülkelerine yönelen ihracat oran olarak düşmektedir.

1982 yılının ilk dokuz ayında ithalât oldukça istikrarlı bir trend çizerek aylık ortalama 700 milyon dolarlık bir değer etrafında dalgalanmaktadır. Ocak-Eylül ithalâtı geçen yılki ithalâttan yüzde 5 dolayında daha az olmuştur.

Yılın ilk dokuz aylık döneminde 2.6 milyar dolarlık ham petrol ve petrol ürünü ithalâtı yapılmıştır. Bu rakam, geçen yılın aynı döneminde yapılan 2.8 milyar dolarlık petrol ve petrol ürünleri ithalâtına göre yüzde 6.2 oranında daha azdır.

İŞÇİ DÖVİZLERİ

Sekiz ayda gelen işçi dövizi toplam 1.45 milyar dolara ulaşmıştır. İşçi dövizi girişlerinde geçen yılın aynı döneminde gelen 1.64 milyar iolarlık dövizlere göre yüzde 11.8 oranında azalma görülmektedir.

Yurt dışında taahhüt işleri alan Türk firmalarının sayısı 154'e taahhütler toplam ise 15 milyar dolara ulaşmıştır.

Bu yıl verilen 72 yabancı sermaye izninin 81 milyon dolar tutarındaki 36 adedi yeni, tevsi, yenileme ve modernizasyon yatırımı, 18 milyon dolar tutarındaki 11 adedi portföy yatırım ve 41 milyon dolar tutarındaki 25 adedi sermaye artışıdır.

Sekiz ayda değer olarak en fazla yabancı sermaye izni 33 milyon dolarla İsviçre'ye verilmiş, bu ülkeyi 25 milyon dolarla Batı Almanya ve 18 milyon dolarla Amerika takip etmiştir.

SONUÇ:

Özet olarak 1982 yılında üretim ve gayrısafi yurtiçi hasılat artmaya devam etmiş, enflasyon hızı biraz daha düşmüş, yatırımlar yavaşlamış, ihracat geçen yılki kadar olmasa da genişlemiştir. İhracat içinde sanayi mallarının payı daha da yükselmiş ve Ortadoğu ülkelerine ihracat Ortak Pazar ülkelerine ihracatı aşmıştır. Bu olumlu performans yanında ihracat ve işçi dövizi girişlerinin yılın sonlarına doğru yavaşladığı, finansal kesimde sorunların büyüdüğü, Ortak Pazar ile bazı konularda uyuşmazlığa girildiği, istihdamın olduğu yerde saydığı da gözden uzak tutulmalıdır.

SEKTÖRLERDE 1982 GELİŞME ORANI

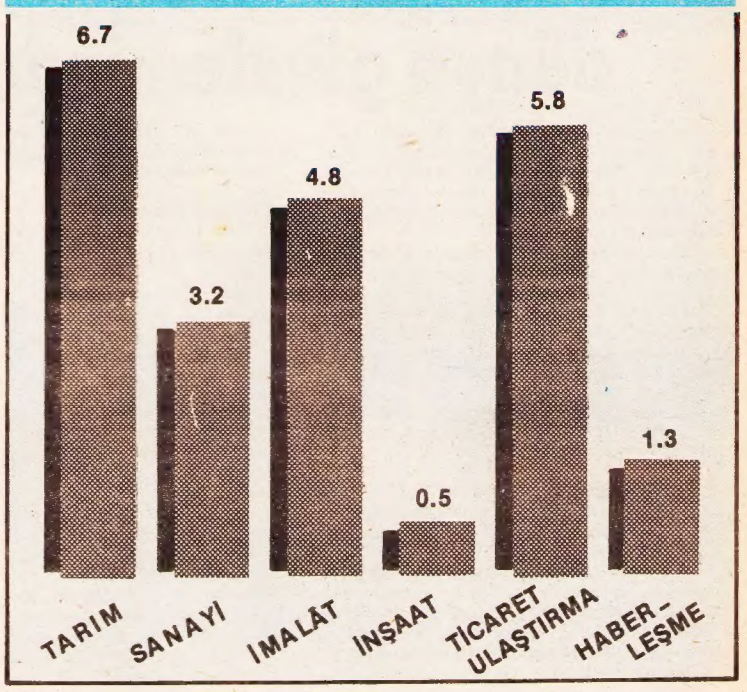

SANATTA

İÇTE

Türkiye'de bu yıl sanat olayları, yine her yıl olduğu gibi, gelenekselleşen ödüllerin, bu ödülleri kazanan yapıt ve sanatçıların çevresinde gelişti, edebiyat ve sinemada yurt dışında elde edilen bir-iki başarı sanatımızın bu yılki gurur nedenlerini oluşturdu.

Yaşar Kemal'in Fransa'da Uluslararası Del Duca Ödülü'nü kazandığı günlerde şair Ataol Behramoğlu'na Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin Lotus Edebiyat Ödülü'nün verilmesi, ardından Tezer Özlü Kıral'ın Almancada yazdığı "Bir İntiharın İzinde" adlı kitabının Federal Almanya'da Marburg Kenti Edebiyat Ödülü'nü alması edebiyat, Fransa'da düzenlenen Hyeres Genç Sinema Festivali'nde Sinan Çetin'in "Bir Günün Hikâyesi" adlı filminin Halk Jürisi Büyük Ödülü'nü, İspanya'da düzenlenen Valencia Festivali'ne katılan Ali Özgentürk'ün "At" filminin üçüncü olması ve Londra Film Festivali'nde gösterilme hakkını kazanması Türk sanatçılarını gönendirici olaylar oldu. Ayrıca Yılmaz Güney - Şerif Gören ikilisinin birlikte katıldıkları "Yol" Cannes'de Altın Palmiye'yi aldı.

EDEBİYAT

Edebiyat bu yıl yurt dışında kazanılan ödülleri saymazsak, oldukça kısır bir yıl yaşandı. Bunun sonucu olarak Sabahattin Ali ve Sait Faik adına konulmuş öykü ödülleriyle Sedat Simavi Vakfı'nın Edebiyat Ödülü, Yaşar Nabi Ödülü ve Türk Dil Kurumu'nun ödüllerinden bazıları "istenilen değerde yapıt bulunamadığı"gerekçesiyle verilmedi. Bu yıl 70. yaşını ve 55. sanat yılını kutlayan Rıfat Ilgaz "Yıldız Karayel" adlı romanıyla Madaralı ve Orhan Kemal Roman Ödüllerini, Ali Yüce ise "Halk Çağı" adlı kitabıyla Yeditepe ve Türk Dil Kurumu şiir ödüllerini kazanarak yılın en başarılı iki kitabının sahibi oldular.

SİNEMA-TİYATRO

Sinemada ise yılın en başarılı filmleri Sinan Çetin'in "Çirkinler de Sever" ve "Bir Günün Hikâyesi", Ömer Kavur'un "Kırk Bir Aşk Hikâyesi", Ali Özgentürk'ün "At" ve Türkân Şoray'ın "Yılanı Öldürseler" adlı yapımlarıydı. Nitekim 19. Ulusal Altın Portakal Yarışması'nda Sinan Çetin'in "Çirkinler de Sever"i birinci, Ali Özgentürk'ün "At"ı ikinci, Ömer Kavur'un "Kırk Bir Aşk Hikâyesi" ise üçüncü oldular. Bu değerlendirmeye göre Ömer Kavur en iyi yönetmen ve sinemada ilk kez rol alan Nur Sürer ve Gence Erkal de en iyi oyuncu seçildiler.

Tiyatroda ise, büyük bütçeli müzikallerin saltanatı geçtiğimiz yılda da sürerken, ödenekli tiyatrolar ve kısıtlı bütçeleriyle bir şeyler yapabilme çabasındaki özel tiyatrolar müzikallerden artan seyirci kitlesiyle yetinmek zorunda kaldı.

Aslında geçtiğimiz yılın tiyatro açısından en önemli olayı, devletin özel tiyatrolara para yardımında bulunmasıydı. Bu yardımdan yararlanan sekiz tiyatro şunlardı: Kenter Tiyatrosu, Ali Poyrazoğlu - Korhan Abay Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu, Enis Fosforoğlu Tiyatrosu, Ankara Halk Tiyatrosu, Gönül Ülkü - Gazanfer Özcan Tiyatrosu, Nejat Uygur Tiyatrosu ve Kocamustafapaşa Çevre Tiyatrosu.

1982'de plastik sanatlar dalında da gurur verici bir olay yaşadık. Çalışmalarını uzun bir süredir yurt dışında sürdüren ressam Yüksel Arslan Fransa'nın önemli ödüllerinden "Prix Humour Noir" (Kara Mizah Ödülü)nü aldı.

YARIŞMALAR

Yurt içindeki yarışmalarda ise Selâhattin Ganiz, Abdi İpekçi Grafik Yarışması'nın, Aydın Ülgen ve Mevlüt Akyıldız 3. İstanbul Açıkhava Sergisi resim bölümünün, Ergin İnan aynı ödülün baskı bölümünün, Aydın Ayan, Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü'nün resim, Çan Erçin heykel, Sadık Karamustafa afiş bölümünün birincileri oldular.

Sedat Simavi Vakfı Görsel Sanatlar Ödülü Cihat Burak'a, Mimarlık ve Kent Düzenleme Ödülü ise Prof. Dr. Sedat Hakkı Eldem'e verildi.

YİTİRDİKLERİMİZ

1982, diyebiliriz ki, en çok "yitirdiklerimiz" açısından yoğun bir yıl oldu. Edebiyatta gazeteci, Türk basınının hocası Burhan Felek, edebiyat tarihçisi Abdülbaki Gölpınarlı, yazar ve çevirmen Azra Erhat, gazeteci, yayıncı, dergi yöneticisi Oğuz Akkan, yazar Samet Ağaoğlu, şair ve öykü yazarı Mübeccel İzmirli, Faruk Gürtunca, Feridun Fazıl Tülbentçi, Kemal Zeki Gençosman ve Ali Avni Öneş, sinema ve tiyatroda Muazzez Arçay, Yıldırım Önal, Devlet tiyatrosu yönetmen ve oyuncularından, ozan Suat Taşer, eleştirmen Günay S. Akarsu, plastik sanatlarda Nurullah Berk, Tansel Berksoy, Sabiha Erengönül, Arif Kaptan hattat Hamit Aytaş, sedef ustası Nerses Semercioğlu, mimar Arif Hikmet Koyuncu, eleştirmen D. Zeki Çakaloz, müzikte Selâhattin İnal, Ferhan Onat, Adnan Türköz, Faruk Güvenç, Muhittin Sadat, Mustafa İktu, Mithat Fenmen ve Erdoğan Saydam 1982'de yitirdiğimiz sanatçılardı.

DIŞTA

1982 yılı, özellikle sinema sanatı tutkunları için tam anlamıyla bir "yaprak dökümü" olarak anımsanacak bir yıl oldu. Sinema dünyasının birçok dev oyuncusu (İngrid Bergman, Romy Schneider, Henry Fonda, Grace Kelly, Patrick Dewaere, Curt Jurgens, Jacques Tati), Alman sinemasının en önemli genç yönetmeni sayılan, 1982 Berlin Film Şenliği Büyük Ödülü'nün sahibi "Veronika Voss'un Arayışı" adlı filmin yönetmeni Rainer Werner Fassbinder, Amerikan sinemasının en önemli yönetmen ve yapımcılarından King Vidor, İtalyan yönetmen Elio Petri bu yıl yitirdiğimiz sanatçıların en önemlileriydi. Bu adlara edebiyatta Fransız ozan Louis Aragon'u tiyatro yazarı Peter Weiss'i, müzik dünyasından Carl Orff ve yılın son günlerinde yaşamını yitiren ünlü piyanist Rubinstein'i de ekleyebiliriz.

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Nobel Edebiyat Ödülü, bu yıl dördüncü kez bir Latin Amerikalı yazara, Kolombiyalı Gabriel Garcia Marquez'e verildi. Dünyanın dört bir yanında olduğu gibi, Türkiye'de de tanınan Marquez'in dilimize çevrilen yapıtlarından en önemlileri: "Yüz Yıllık Yalnızlık", "Albay'a Kimseden Mektup Yok", "Başkan Babamızın Sonbaharı", "Sevgiden Öte Sürekli Ölüm", "Kırmızı Pazartesi."

OSCAR ÖDÜLLERİ

Oscar Ödülleri'nin en ilginç yanı Henry Fonda 'nın yaşamının son günlerinde, yaşı kendisi gibi çoktan yetmişi aşmış bir oyuncuyla, Katherine Hepburn'la birlikte en iyi oyuncu Oscar'ını almasıydı, kuşkusuz. Genç yönetmen Hugh Hudson'un yönettiği "Ateş Arabaları" adlı film en iyi film Oscar'ını alırken, Warren Beatty. "Reds-Kızıllar" filmiyle en iyi yönetmen, Istvan Szabo'nun Macar yapımı "Mefisto"su en iyi yabancı film seçiliyorlardı.

CANNES VE VENEDİK ŞENLİKLERİ

Bu yıl 35. kez düzenlenen Cannes Film Şenliği büyük ödül "Altın Palmiye"nin iki film arasında paylaştırılması sonucunu getiriyordu: Şerif Gören - Yılmaz Güney'in "Yol" ve Costa Gavras'ın "Kayıp" filmleri. Jack Lemmon ve Macar oyuncu Jadwika Jankowska - Cieslak en iyi oyuncu, Alman Verner Herzog "Fitzcarraldo" ile en iyi yönetmen seçildikleri şenliğin özel ödülü ise Taviani kardeşlerin filmi "San Lorenzo Gecesi"ne verildi.

Venedik Bienali'ndeki birtakım etkinliklerin bir uzantısı olan Venedik Film Şenliği'nde ise büyük ödül Wim Wenders'in Alman yapımı "Hal ve Gidiş" adlı filmine veriliyordu.

ÖTEKİ OLAYLAR

Yılın öteki önemli olayları arasında Korsika'nın Bastia kentinde bu yıl ilk kez düzenlenen Akdeniz Kültür Film Festivali, ABD'ye bağlı Florida eyaletinde dünyadaki en kapsamlı Dali Müzesi'nin oluşturulması, Neustadt Edebiyat Ödülü'nün Nobel'de olduğu gibi yine bir Güney Amerikalı'ya, Meksikalı ozan Octavio Paz'a verilmesi, Uluslararası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği'nin Venedik Bienali çerçevesinde düzenlediği Genç Eleştirmenler Stajı sayılabilir.

BİLİM'DE

UZAYDA ASKERÎ AMAÇ ÖNE GEÇTİ

Her yıl biterken o yıl içinde geçmiş olayları sıralamak âdet olmuştur. İyi bir yöntemdir bu. Çünkü, bilimsel olsun, olmasın, olayların kısa aralıklarla muhasebesini yapmak, nereden nereye geldiğini göstermesi bakımından yararlıdır.

Bilimsel buluşlar ve uygulamalar bakımından, 1982'ye, pek de verimlidir denemez..

Gökbilimde

Uzay çalışmalarında yeni bir gelişme olmamıştır. Ruslar, Brejnev'in direktifine uyarak uzayda yerleşim birimleri kurma çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Amerikalılar, Uzay Mekiği'nin ilk görev uçuşunu gerçekleştirmişlerdir. Ancak, son dakikada çıkan bir bozukluk sonucu erken dönüş yapılmıştır.

Bunların dışında en ilginç olay uzayın askerîleştirilmesi olmuştur. Şimdi iki taraf da, var güçleriyle, uzayı askerî amaçlarla nasıl kullanabileceklerini araştırmaktadır.

Tıpta

Interferon'un kansere iyi geldiği henüz kesinlikle kanıtlanmamıştır. Fakat, "gamma" türünün iyi geldiği ırarla ileri sürülmektedir. Bir tür deri kanserinin (Kaposi kanseri) bulaşıcı olabileceği ileri sürülmüştür.

1982'nin en önemli tıp olayı, 2 Aralık günü bir Amerikalı emekli diş doktoruna yapay kalp takılması olmuştur.

Vücut atmasına karşı yeni ilâçların bulunduğu ileri sürülmüştür (Cyclosporin-A). Fakat, kesin sonuç alındığı açıklıkla belli değildir.

Enerjide

Enerjide en büyük adım "füzyon" (fusion) enerjisinin insan hizmetine alınması ile olacaktır. Bu henüz yapılamamıştır. Füzyon enerjisi, hidrojenin hidrojenle birleştirilip helium haline sokulması ile elde edilen enerjidir. Bunun için en az 100 milyon derece sıcaklık lâzımdır. Böyle bir sıcaklık yeryüzünde yoktur. Güneşin yüz sıcaklığı sadece 6 bin derecedir. Füzyon enerjisi sadece hidrojen bombasında vardır. Daha doğrusu, atom bombasında. Atom bombası patlayınca 100 milyon derecelik enerji vermektedir. Bu sıcaklık hidrojen atomlarını birleştirebilmektedir. Esasen hidrojen bombası da budur. Ancak, bu sıcaklığı, istediğimiz zaman istediğimiz gibi kullanabildiğimiz zamandır ki füzyon (erime) enerjisi insanın hizmetine girecektir. Benzini istediğimiz zaman, istediğimiz kadar, bir motorda kullanabildiğimiz içindir ki benzinden yararlanabiliyoruz. Yoksa, bu madde hep patlayarak yansa idi insana yararlı olamazdı. Ruslar "Tokomak" projesi ile konu üzerinde çalışmaktadır.

Güneş enerjisi henüz "ucuz" ve "kolay" biçimde hizmete girememiştir.